

Проект „Фантастично читалище“

Сборник от научно-фантастични произведения

Списание „Космос“

1971 г.

София, 2013

Библиография

[Съкровището на пещерата](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Кира Сошинская. Преведе от руски Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 1 от 1971 г.

[Експеримент](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Христо Полихронов. Списание „Космос“, брой 1 от 1971 г.

[Във всички галактики](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Д. Биленкин. Преведе от руски Наталия Воронова. Списание „Космос“, брой 2 от 1971 г.

[И нещо даром](#)

Фантастичен памфлет. Автор Робърт Шекли. Преведе от руски Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 3 от 1971 г.

[Ако всичко се повтори](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Цветан Северски. Списание „Космос“, брой 5 от 1971 г.

[Живият пясък](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Д. Биленкин. Преведе от руски Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 6 от 1971 г.

[Внуци на техните внуци](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Артър Селинг. Преведе от руски Цвета Пеева. Списание „Космос“, брой 7 от 1971 г.

[Бунтът на работа](#)

Откъс от книгата „Космическа одисея на 2001 г.“ Автор Артър Кларк. Преведе от руски Магдалена Исаева. Библиотека „Космос“ № 7/1971 г. Приложение към списание „Космос“, брой 7 от 1971 г.

[Вход само за астропилоти](#)

Научно-фантастичен разказ. Автор Станислав Лем. Преведе от руски Магдалена Исаева. Списание „Космос“, брой 8 от 1971 г.

[Одисей се завръща](#)

Фантастичен памфлет. Автор Величка Настрадаинова. Списание „Космос“, брой 10 от 1971 г.

Съкровището на пещерата

Научно-фантастичен разказ

Кира Сошинская

Седях на брега на прозрачен, ужасно студен поток и си мислех, че скоро ще настъпи есента и след две-три седмици ще трябва да се връщаме в Улятай. Нищо не бяхме открили. Няма да има с какво да се похвалим пред колегите във факултета. Наистина Седов обича да повтаря, че нашата цел е преди всичко да изясним някои неща. Ако е за изясняване – изяснихме. И все пак жалко.

От сутринта ръмеше противен дъждец. После спря. Но сивите разкъсани облаци останаха. И нищо не им струваше отново да „заплачат“. Жълтите иглички на листвениците падаха във водата и кръжаха във водовъртежа пред краката ми. В потока падна клонче и пъстърва понечи да се спусне към него, но се отказа и заплува встрани. И времето, и студеният вятър навяваха тъга.

Разбирах какво ми липсва – романтиката на откритието. А тя навярно е нейде съвсем наблизо. Трябва само да не се оставиш да затънеш в ежедневието и да държиш очите си широко отворени. Да не разпиляваш силите си, да се съсредоточиш върху едно

нещо. Разбира се, когато Ким вечер взема учебника по английски и зубри глаголите в сегашно и минало неопределено време, а Руслан мъкне чувала с гипс с надежда, че ще открие бедро на пещерна мечка – това говори за настойчивост, за силна воля... Но според мен, на тях им липсва главното – жар. Отиват на експедиция, нищо не намират – и им е все едно.

От досада се извърнах несръчно и едва не извиках от болка. Вчера си бях навехнала ръката. По-точно – бях си разтегнала сухожилието, но някак по-приятно ми е да казвам – навехнала. Още повече, че Ким ми направи ефектна превръзка от кърпа за лице и аз заприличах на генерал на бойното поле. Ръката лежеше удобно в превръзката и съвсем не ме болеше. Но Седов не ме пусна да отида с другите и каза: „Поседи в лагера, почини си. Най-сетне ще хапнем нещо вкусно. Нали се хвалеше, че умееш да готвиш. Хайде, залавяй се, Иван Никитич няма да се обиди.“

Иван Никитич е нашият общ работник и готвач. Грижи се за конете, помага ни при

разкопките и умее да вари супа от концентрати.

Бях дошла за вода и поседнах за малко край потока. За какво си мислех? Да, за романтиката, която ми липсва. А достатъчно е да се огледаш по-внимателно и ще откриеш нещо съвсем необикновено.

Огледах се и откачало нищо необикновено не съзрях. Поток, скучни лиственици на отсрещния бряг, стръмна урва на отсамния.

И изведнъж открих.

Скорошно свлачище бе разкрило някаква дупка. Навярно на пещера. Дупката беше тясна. Можех да се изкатери по насипа и да надзърна в пещерата. А там...

Кой знае защо си припомних сцената от „Хиляда и една нощ“. Пещерата на Аладин. Подът, обсипан със злато и скъпоценни камъни. Може пък наистина да открия интересна жила? Скалите са вулканични, всичко се случва.

Оставих ведрото и се закатерих нагоре. Превръзката ми пречеше, но не се решавах да я сваля. Нищо и така ще стигна. Изкатерих се. Предпазливо надзърнах в дупката. Нищо не се вижда.

– У-уу – изревах басово, за да изплаша мечката, ако се крие вътре.

– У-УУ – отвърна с празен глас пещерата. Реших, че това е покана да вляза. Наведох

се и хвърлих в пещерата камък. Той заподскача, затъркаля се надолу. Удари се няколко пъти в стената и замря.

Ако се съди по звука, входът не се спускаше много стръмно. Не е зле наистина да разгледам какво има вътре, разсъдих аз. Жалко, нямам фенер, но не ми се искаше да се връщам до лагера, главно да се спускам и пак да се катеря по сипея. В края на краищата няма да влизам много навътре. Имам кибрит, ще разгледам каквото мога. Ще надзърна и ще се върна. Затова пък довчера ще има какво да им разправам. Не съм дебела и свободно се проврях през отвора. Входът вървеше почти хоризонтално. Навътре се поразширяваше. След около пет метра можах да се изправа, коленичила на ръцете си. Стените бяха почти гладки. Запалих клечка кибрит. Но нищо не видях освен сиви стени и тъмнина отпред. Запълзях навътре. И тогава се подхлъзнах, търкулнах се надолу и... бух! – паднах в нещо като кладенец или яма. Замижах от болка – защо трябваше с болната ръка да се ловя за стените, като че ли нямах здрава ръка.

Когато се посъвзех, бръкнах в джоба и извадих кибрита. Кутията беше оцеляла. Запалих клечка и се огледах. Така и предполагах. Седя на дъното на тесен недълбок кладенец. Краищата му стърчат на

около два метра над главата ми. Ключката изгоря. Щом очите ми посвикнаха с тъмнината, различих краищата на кладенеца и без кибрит – през входа проникваше светлина. Бях изминала пълзешком около пет метра. После още няколко метра вече не по мое желание. Но щом са всичко десет – свободата, гората, слънцето и чистият въздух се намираха нейде съвсем наблизко.

Е, време е да излизам, помислих. Станах и разбрах, че без чужда помощ няма да мога да се измъкна. Кладенецът беше тесен – разперените ми лакти опираха в стените. Освен това ръката така ме болеше, че ми се искаше да легна и да заплача. Но нямаше как да легна, а да плача ме бе срам. Затова завиках:

– Иван Никитич!

Викът ми замря нейде в тясното гърло на пещерата. А трябваше да стигне до палатките, където Иван Никитич напразно чака да му донеса вода. Разбира се, щяха да ме подирят. И то още днес. Ще се сетят за мен, ще отидат до потока, ще видят ведрото. Ами ако не забележат пещерата? Ако решат, че ме е нападнала мечка и в уплахата съм побягнала нанякъде – ще тръгнат да ме търсят. Не, няма да помислят така! Нали щях да викам, ако се бе появила мечка.

Дъното на кладенеца беше влажно. Клекнах пак и почнах да мисля, за да убия времето. Трябваше да мисля за сериозни неща, а в главата ми се въртяха разни глупости. Оставила бях паницата с ориза навън и птиците щяха да го изкълват; в Ленинград сигурно пак вали, а мама в такова време се чувствава по-зле; Руслан вчера намери в жълтия варовик конкреция със лист, много приличащ на лист от бреза; Пъструшко вчера си нарани крака...

В пещерата беше душно и влажно, ръката ме болеше и никой не идваше да ме спаси. Ами ако в пещерата се крие някакво животно? Достатъчно е да има дори прилеп или язовец, за да се изплаша до смърт. В тъмнината и тишината слухът ми се бе удивително изострил. Чувах как нейде навътре капе вода; чувах как вятърът, свистейки, се провираше между камъните пред входа и нахлуваше в пещерата. Но до мен не стигаше. А сетне чух гласа на Иван Никитич. Викаше нещо като „Аа-аа!“ и разбрах, че стои недалеч от пещерата и ме вика.

Завиках с всички сили в отговор, но усетих, че викът ми се губи из пещерата и не ще се измъкне навън. Дали Иван Никитич ще забележи дупката? И в този миг точно над ухото ми се разнесе:

– Тук ли си била, дребосъче?
– Тук.
– А защо не излизаш?
– Не мога. В кладенеца съм.
– Да не си се ударила?
– Не. Само не мога да се измъкна.
– Тогава постой още малко. Ще изтичам за фенер и въже. Ще почакаш, нали?

– Ще почакам. Само скоро, Иван Никитич.

Иван Никитич се върна доста бързо. И не сам. С него бе дошъл и Ким. Ким се провря по наклонения вход до кладенеца и ме освети с фенера...

– Да бяхте я видели Кира! – разправяше той после. – „Седи вълчето, свито до стената, трака със зъби, козината му настръхнала...“

– Все някакви истории се случват с нея – осъдително каза Седов.

Бяха ме издърпали почти безболезнено. Толкова ми се искаше да се измъкна, че за известно време бях забравила болната ръка. А щом се посъвзех, естествено, се сетих, че пещерата остана неизследвана. Запитах Седов:

– Може ли утре пак да отида там? С въже, разбира се, и фенер. Ще бъда предпазлива.

– Няма да го бъде! – отвърна Седов.

Друг отговор, да си призная, и не очаквах. Но погледнах настойчиво Ким и верният приятел Ким всичко разбра.

– Мисля – каза той, – утре сутрин двамата да отидем. Кира няма да я пусна да влезе, ще остане вън да ме чака. Може пък да се окаже интересна тая пещера.

Седов нищо не отвърна. И това означаваше: постъпете както знаете, аз си казах думата.

На сутринта се поуспах. Не много. Но като излязох от палатката, видях, че всички – и Руслан, и Седов, и Ким – седят и кротко си пият какаото. Докато се миех с една ръка, Руслан напълни и моето канче.

– Всички ли ще се помъкнете? – запитах. Седов мълчеше, а Руслан каза равнодушно:

– Решихме пътом да надзърнем. Ако вие, разбира се, не възразявате като первооткривател.

– Ваша работа, милички. – Станах и тръгнах напред.

Защо ли се лепнаха? Ким навярно щеше да ме пусне вътре. А сега... Сега ще трябва да стърча пред входа. Но все едно – няма да остана в лагера я! Пръв се вмъкна Ким като най-малък. Забави се около две минути. После повика и Руслан. А след още една минута Руслан подаде глава и с тайнствен

глас повика Седов. Вече не се съмнявах, че са открили нещо много интересно.

Надзърнах вътре и извиках:

– Е, какво открихте? Диаманти ли?

Мълчание. Мърморене. После гласът на Руслан:

– Потрай малко, първооткривателю.

Стана ми криво. Спуснах се по склона и седнах на грамаден камък с вдлъбнатина. Поставих краката си във вдлъбнатината, поизправих рамене, оправих превръзката и реших, че видът ми е достатъчно горд и независим.

От пещерата като куршум изскочи Ким, дотърча при мен и каза задъхано:

– Знаеш ли какво е това? Ама ти не би могла дори и да си представиш! Това е...

– Мълчи! – До него стоеше Руслан. – Ами ако не е? Тогава – велико разочарование. Потрай малко...

– Бъди справедлив. Тя е първооткривателят...

– Ти да не мислиш, че искам да присвоя лаврите ѝ? Та ние ще поставим паметници на Кира на всеки кръстопът! Почакай още малко.

– Защо?

– Да ти е известна случайно думата „сюрприз“? А?

– Наистина, стига сте бърбили, момчета – каза Седов. И той бе излязъл от пещерата. – Липсва най-главното...

Като не искат да ми кажат – голяма работа. Престорих се, че разглеждам облаците. После, разбира се, всичко ще ми разправят. Но все пак – какво ли са открили? И смятат, че е възможно да го скрият от мен? Макар че аз седях повече от тях в тая пещера и може би я познавах малко по-добре? Запазвайки гордото си я независимо изражение, станах от камъка и за малко не паднах. Кракът ми се беше заклепил във вдлъбнатината. Измъкнах със сила обувката и както се казва в романите, „се отправих към своите покои“. Но преди още да се отдалеча, зад гърба ми се раздаде възторженият вик на Руслан:

– Липсващото звено! И тя го е тъпчала с краката си!

Обърнах се. Никой не гледаше към мен. Никой не се разкайваше, че ме бяха дълбоко обидили. Тримата се бяха навели над камъка, на който току-що бях седяла, заврели като щрауси главите си във вдлъбнатината.

До мен стигаха приглушени откъслечни фрази:

– Същата текстура...

– Да, никакво съмнение...

– Представяш ли си...

Много им здраве. Обърнах се и бързо тръгнах към лагера. Влязох в палатката. Като дойдат, нека видят, че спокойно си спя. Сигурно ще се засрамят! Наистина им се бях разсърдила.

Но не ме оставиха да заспя. Вярно е, че и без това едва ли щях да заспя, но само след няколко минути в лагера дотича Руслан, бърз и яростен като Атила.

– Иван Никитич! – крещеше той. – Иван Никитич! Имаме ли още гипс?

Гипс имахме. Но малко. Последва разговор с Иван Никитич: „Абе, вчера го виждах нейде. Трябва да е в сандъка с консервите. И защо ви е притрябвал толкова рано? А, кофата е заета. С какво ще отида за вода?“

Секунда още и нямаше да издържа – щях сама да изскоча от палатката. Но в този миг чух гласа на Ким:

– Кира, излизай. Не се сърди. Случаят е толкова необикновен.

– А защо ви е гипс? – попитах подозрително.

– Паметник да ти издигнем – отвърна Руслан. – Аха, ето го и чувала. Да вървим. Кира, нали идваш?

Замълчах. Още не им бях простила. Но, разбира се, тръгнах.

– Ето ви всички – каза Седов. – Как е ръката, не боли ли?

Началникът явно се докарваше пред подчинените си.

– Гипсът е малко – каза Ким.

– А, ние само едната половина. Ще стигне. Отивам за вода.

Сега най-много ги интересуваше не пещерата, а камъкът, на който бях седяла. Дори по-точно вдлъбнатината му. Приближих се. Седов учтиво се отмести, за да виждам по-добре. Но дупката ме порази само с пустотата си. Вече какво ли не очаквах да видя в нея. Кристална друза или дори къс самороден метал. Но нищо такова не видях. Най-обикновена дупка. Около осемдесет сантиметра в диаметър. Овална. Дъното със сложна конфигурация, сякаш някой безразборно бе стъргал камъка.

– Е, видя ли сега? – запита Седов.

– Видях – отвърнах доста равнодушно. Всъщност нищо не видях.

– Е, и?

– Като геолог не виждам нищо интересно. Да не сте решили да ме будалкате?

– Вярно. Не, не, че сме решили да те будалкаме. Вярно, че за геолога няма нищо интересно. Разбира се, ако е тесен и ограничен специалист.

Седов явно ми се подиграваше. Но нямах намерение да се връщам пак в лагера. Дойде и Иван Никитич. Погледна дупката. Мислех си, че може би той ще види „нещото“, скрито за моите невежи очи. Но и той нищо не видя. Вдигна рамене и се отдръпна. Добре, ще почакаме.

Руслан месеше гипса. Ким намаза вдлъбнатината на камъка със скъпоценното за нас масло. Погледнах още веднъж дупката, решила този път непременно да разбере какво виждат другите. Но те знаеха какво да търсят, а на мен не ми казват. Узнали са го още в пещерата. Къде ли? Навярно нейде навътре, след кладенеца.

Руслан ме отстрани и внимателно изля гипса в дупката.

– Ей сега ще се втвърди – каза той. – Ще почакаме.

И най-невъзмутимо седна и запали цигара. От време на време поглеждаше към мен и очите му бяха лукави до безобразие.

До момента, в който мъжете извадиха внимателно втвърдения гипс от камъка, бях дълбоко убедена, че разиграват някакъв номер. И изведнъж...

Пръв реагира Иван Никитич. Той каза тихо:

– О, господи!

А аз нищо не казах, защото си бях глътнала езика.

Ким и Руслан държаха в ръцете си гипсовата глава на невероятно животно. С малки очи, тъпа озъбена муцуна, сякаш се готви да изреве. Нито един скулптор не би могъл да предаде този рев.

– Влязох в пещерата – разказваше после в лагера Ким. – Отначало запълзах по наклонения вход. После реших да надзърна в кладенеца, в който бе седяла Кира. И изведнъж открих, че кладенците са два. При това съвсем еднакви и разположени от двете страни на входа. Тогава запълзах навътре. И попаднах в залата. Неголяма зала, висока четири-пет метра. Имаше овални стени и по форма приличаше много на дълга бъчва. Даже подът беше вдлъбнат в средата. Отминах „бъчвата“ и тогава видях още два точно такива кладенеца, каквито имаше в началото на входа. Като че ли някой бе поставил бъчвата на четири крака. След кладенците залата се стесняваше и понавътре свършваше. Видях ми се много странно и повиках Руслан.

– В „бъчвата“ влязох най-напред аз, после Седов. На нас също ни се стори странна тази пещера – продължи Руслан. – Повървах малко след задните кладенци и осветих с фенера „тавана“. И видях по него явни

отпечатьци от плочи. Люспести плочи. Тогава ми мина мисълта дали не се намираме във вътрешността на изкопаем гуцер. Дори нещо повече – във вътрешността на брахиозавър. Можеше да бъде и природна шега, но все пак веднага споделих подозренията си със Седов и Ким, и почнахме внимателно да разглеждаме с фенера стените. И навсякъде, разбираш ли, навсякъде стената приличаше на люспеста кожа на гуцер.

– Аз тогава казах – прекъсна го Ким, – че макар и невероятно, това е възможно. Спомнете си Помпей. Седов запита „Какво общо има с Помпей?“ – „Има – казвам, – защото и този хълм се е образувал от вулканска пепел. Само че много отдавна. Може би през Юрския период. Тогава тук е изригнал вулкан. Ако нажежена пепел засипе някакви живи същества, получава се същото както в Помпей. Там намериха във вкаменената пепел кухни с формата на загиналите под пепелта хора.“ – „Но Помпей е загинал не много отдавна, а това е станало преди милиони години“ – забеляза Седов. И все пак моите думи му бяха направили дълбоко впечатление. А за Руслан да не говорим.

– Запълзахме бавно обратно. Всичко съвпаднаше – намеси се Руслан.

На всички им се искаше да ми разправят най-подробно приключенията си. Само Седов се владееше и оставяше другите да говорят.

– Четирите кладенеца са краката. „Бъчвата“ е туловището. А наклоненият вход – дългата шия. Липсваше само главата. А когато ти скочи от камъка, разбрах, че си седяла на „главата“. Имали сме късмет, че свличането е станало наскоро и през всичките тия милиони години гуцерът е стоял затворен в пластовете... А Кира си седеше в брахиозавъра и мечтаеше за романтика.

Руслан с любов погледна сложената върху одеялото глава.

– Да, ще се наложи да поостанем – каза накрая Седов. – А ти Ким, ще трябва да прескочиш с Иван Никитич до Улятай. Ние тук ще поровим внимателно, може в масива да открием още нещо.

– Разбира се. В отвора забелязах още една кухня. Тясна. Прилича да е от крило на птеродон.

– Ти май се поувлече, Руслан. Но тъй или иначе стягайте се. Вземете и главата. Без нея няма да ви повярват... Макар че – Седов лукаво се подсмихна, – ако съм на мястото на началството, пак не бих ви повярвал...

Експеримент

Научно-фантастичен разказ

Христо Полихронов

Вече съм на възраст, но като ветеран и участник в Голямата експедиция (голяма беше тогава, разбира се!) имам достъп до космодрумите и обсерваториите. Наскоро група астрономи откриха Свръхнова звезда и ако не беше един спомен, който тя събуди в мен, едва ли щеше да ме заинтересува толкова. В края на краищата откриването на една Свръхнова не е кой знае какво събитие. От тридесет години насам, откакто съм се приземил завинаги, имам доста записани в каталозите! По-точно, тя ме върна към ония времена, след като ми стана известно местонахождението ѝ – точно по оста на нашия курс. Младите с малко обидно снизхождение се съгласиха да участвам в проучването на Свръхновата, но те не знаеха причината за вълнението ми, а и не остана време да се обиждам.

Изчислявах, рових се в материалите на отдавна забравената Голяма експедиция – грешка няма: продължението на траекторията на Голямата минаваше през центъра на Свръхновата. Бях потресен, защото за мен това не беше само

съвпадение и реших да разкажа една неприятна случка от иначе не много неприятната ни одисея по космическите трасета. По-точно, за един безумен експеримент на един безумец, който не се съблазни от близостта на Земята и напусна кораба, преди да влезем в орбита около Слънцето.

И така, това беше преди тридесет години. Пред прага сме на нашето щастливо завръщане, звездите пред централния илюминатор изглеждат като рояк искри, които всяка секунда менят положението си. Само една точка във Вселената е неподвижна, тя е в центъра на илюминатора и е нашето Слънце. Имаме чувството, че се движим в огромна фуния от бенгалски огънове, запалени в чест на нашето завръщане. Летим към върха на фунията, към малката неподвижна звездичка почти със скоростта на светлината.

Редно е да се радваме, че си отиваме у дома. Нищо, че Земята няма да е такава, каквато сме я оставили, че хората са забравили и нас, и изчисленията на нашето

завръщане, че нашите родови корени са потънали в архива на хилядолетията. Но ни предстои още един експеримент, последният в експедицията, в последните километри на нашия дълъг път през Вселената.

Безумен експеримент. Този израз би звучал несправедливо, ако бяхме някъде по средата на нашия път, ако звездичката не беше в центъра на илюминатора.

Той е човек с рядко съчетание на мисъл, логика и интуиция. Мисълта му е гъвкава и проникваща, логиката – титанична, интуицията му има способността да се превръща във формули. От случайните догадки може да изгражда непоклатими теории. Не само аз споря с него. Сега, когато сме близо до дома, всички намираха, че неговите построения са фантастични от край до край. Споровете се превръщаха в дискусии, малките грешки ставаха големи, търсеха се противоречия, че сме несправедливи към него: провеждали сме по-опасни експерименти, животът ни е висял на косъм и никой не се е противопоставял така упорито. Но това беше преди, когато се носехме в свободното междугалактично пространство. Сега сме близо до Земята, делят ни месеци до завръщането и сякаш друга логика има в разсъжденията, друго начало е залегнало в математиката и

крайните формули насочват стрелката на нашето движение само в една посока – върха на звездния конус, с малката, неподвижна звездичка.

Трябва да призная, че за това помагаше и страхът от този човек, който не признаваше никакъв компромис в полза на триумфалното ни завръщане. Защото той държеше да потвърди с опит доказаните и недоказани научни построения.

Ракетата, предназначена за експеримента и построена под негово ръководство, лежеше в кожуха си на дъното на кораба. Беше се погрижил да може да катапултира всеки момент. А този момент приближаваше и тя трябваше да излети, преди да започне забавянето.

Споровете между нас двамата не бяха по-малко остри, отколкото с другите, но това не беше станало причина да се влошат отношенията ни. Напротив, той търсеше присъствието ми, може би, за да се доубеди в собствените си разсъждения, макар да знаеше, че не съм склонен на отстъпки. По същата причина и аз не го отбягах, още повече, чувствавах се задължен да отстоявам позициите на общото мнение, или по-право (да си призная) на общото настроение пред голямото събитие.

Една заран се събудих рано и след като дълго мислих и се рових в нашите спорове, реших отново да се срещна с него. Не че имах намерение да му противопоставя нещо ново. Просто ми се струваше, че ще бъде поубедителен, бях спокоен и имах добро настроение. Никога не беше трудно човек да се срещне с него, защото той беше неспокоен и беше навсякъде. Случи се пред главния илюминатор, бяхме само двамата.

– Виждаш ли звездичката – започнах аз, след като достатъчно дълго мълчахме и гледахме навън в тъмното пространство, – тя все повече ми подсказва, че напразно сме спорили с теб.

Погледна ме недоверчиво, но ми отговори по своя самоуверен начин:

– Не знам какво искаш да кажеш, но все си мислех, че рано или късно ще ме разбереш. Дори ще бъда доволен, ако само разберете, че този опит е от голямо значение.

– Аз признавам важността на опита, но ми се струва, че не ме разбра. Решението е много просто и говори против тебе. Напълно ясно е, че не може да се говори за събиране на релативистични скорости. Опитната ракета няма да се отдели от кораба. Благодарение на нашите спорове ние отново изровихме от „стария завет“ теорията на

Айнщайн, преразгледахме я и тя вече не е старомодна.

За пръв път той се замисли, но не разбрах дали се колебае или обмисля отговора си.

– Известни ми са резултатите от вашата работа. Може да сте прави относно понятието „събиране“, появило се преди хиляди години, но аз имам друга представа за това понятие. Ние се движим с двеста и деветдесет хиляди километра в секунда. Въпреки всичко, аз ще имам възможност за допълнително ускорение, докато останалите нули се превърнат в деветки. Земята е още далеч. Ако се размина с нея, значи не съм успял да стигна скоростта на светлината. Ако...

Спирането му разбрах като затруднение и му кимнах да продължи, но не бях прав. Беше спокоен и допълни някак отегчено:

– Страхувам се, че отново няма да ме разбереш, но трябва да ти кажа, че аз имам друго разбиране за това, което вие наричате пространство и време. Всъщност това е единственото, поради което искам да проведа опита. Ако Айнщайн не е прав и аз успея да стигна скоростта на светлината, знаеш ли какво ще стане?

Това беше ново и при друго време бих се замислил.

Сега отговорих малко неопределено и малко предизвикателно:

– Някакво чудо?

– Едва ли ще намеря Земята на нейното място...

– В това не се съмнявам – прекъснах го аз, като имах друго предвид.

– ...Ще преживея оня миг, който никой не ще преживее с нашите скорости. В който развитието на Галактиката ще протече пред очите ми от зараждането до умирането ѝ. Ще докажа, че Вселената, която досега сме наблюдавали, отдавна не съществува. Ние заедно с нея сме едно отражение на светлинния поток, една проява на материята, замръзнала неподвижно в нашето съзнание поради нищожните ни скорости. Аз ще разбия тази неподвижност и ще се включа в ритъма на Вселената. Тоя ритъм заради безсилието си ние наричаме с тромавото име битие.

– Да кажем, че е така. На кого ще докажеш това, щом като няма да има нито Земята, нито Галактиката? Нали те ще умрат пред очите ти?

– Това малко ли е?

Вече не се съмнявах в безсмислието на неговия опит, макар и да завърши така, както му се иска. Стана ми мъчно за него, помълчах малко и му заговорих както се говори на обречени:

– Ти спомняш ли си, веднъж стояхме тук, на това място, и наблюдавахме звездите. В оня сектор автоматите откриха Свръхнови звезди и те бяха ежедневната ни тема. Тогава ти подхвърли че това са космически кораби, които се разбиват в светлинната бариера – пределната скорост. Разбира се, беше на шега, но има страшни шеги.

– Отбягвам да мисля за страха. Относно бариерата – до нея остават четири деветки. Четвъртата ще ми подсказе как да постъпя. Нали трябва да стигнем до границата, за да надникнем зад нея. Винаги е било така, защото да не сме ние...

* * *

Време за губене нямаше и навярно командирът добре беше разбрал това, защото същия ден свика съвещание на четиримата си съветници. Решението беше взето и тъй като никой не приложи правото си на вето, трябваше да се обяви. Аз бях един от четиримата, но веднага след съвещанието се прибрах в каютата си. Беше ми неудобно да срещна оня безумец. Ракетата трябваше да остане в кожата си под кораба. Мотиви: преди да достигне пределната скорост (ако успее да се отдели от кораба), тя ще добие такава маса, каквато притежават някои небесни тела, и следователно същата енергия. Тази енергия

би била потенциална заплаха за кораба или за Земята, ако ракетата се разбие в бариерата, макар и на огромно разстояние.

Изминаха няколко минути, докато решението бе съобщено по радиото и записано в дневниците. След това още няколко минути до повикването на командира (той рядко вика насаме членове от екипажа). Но истински се разтревожих, когато последва второ повикване. Той не беше се явил. Изоставих неудобството и изтичах навън. Изглежда, само аз бях в тревога – само аз бях посветен в новото му, фантастично тълкуване на експеримента.

Но беше късно. Нещо ме тласна и подът на коридора се отдели от краката ми. След малко всички бяхме навън и на всички беше ясна причината – ракетата беше катапултирала. Отправихме се към централния илюминатор и безпомощно наблюдавахме как виси пред носа на кораба. Все пак се беше отделила.

Той разчиташе на времето. Бавно, но безвъзвратно се отдалечаваше – сантиметър по сантиметър. Единствената връзка с него беше радиото (неизвестно защо, беше изключил телевизионната уредба), но увещанията ни да спре ускорението бяха напразни. Той или не ни чуваше, или не ни

обръщаше внимание, беше бодър и често докладваше:

– Чувствавам се отлично, освен претоварванията от ускорението, друго не усещам.

* * *

Изминаха месеци, ракетата изчезна от илюминатора и от екраните, но продължихме да я наблюдаваме с оптичския телескоп и накрая с радиотелескопа. На нашите повиквания не отговаряше, обаждаше се сам и рядко.

– Привет на колегите. Смятам, че ще мога да ви се обадя от това, което вие наричате битие. Не знам дали ще имате възможност да ме чуете. Теорията за увеличаващата се маса се оказа относителна, както и много теории от „стария завет“.

Последното му съобщение беше:

– Ракетата и аз сме здрави и работоспособни. Спидометърът показва 299000 километра в секунда. Остават три деветки. А когато отпред застане цифрата 3, Земята и вие няма да съществувате. Фотони ще минават край мен, устремени в пространството към нови светове, между тях ще бъдете и вие. За звездолета не се страхувайте, той ще се приземи.

Предупредихме го още няколко пъти, но отговор не последва. След дълги дни на

напрегнато очакване, може би след около месец, преподавателят му заработи, но той не се обади. Прекъсването на връзката остана загадка, неразрешена и до днес. Сега, когато вече няма кой да си спомни за него, аз се надявам да възстановя финала на Голямата експедиция и на стари години да допринесе нещичко за науката. И да си призная – да накарам другите да си спомнят за него, както аз си спомням за него всеки път, когато

погледна към звездите, посоката, където се появи Свръхновата. Дано ми стигнат силите.

До завръщането оставаха броени дни и в залисията го забравихме. Заговорихме за него едва когато влязохме в орбита около Слънцето и взехме курс към Земята. Без него.

Сега, когато младите астрономи откриха Свръхновата, си спомних за него само аз, другите от Голямата експедиция вече не са живи.

[«](#)

Във всички галактики

Научно-фантастичен разказ

Д. Биленкин

Отдясно склонът беше ослепително бял, а отляво – непроницаемо черен. Те вървяха по дъното на прохода, по самата граница между светлината и мрака, между жегата и студа, но не долавяха разликата в двете крайности. Светлината беше безжалостно неподвижна, тъмнината – също; жестоката голота на камъка царуваше и там, и тук; едно и също мрачно небе се плъзгаше над всъдехода, повтаряйки завоите на прохода. Даже камъните не тракаха под гъсениците както на Земята, а някак по-рязко и по-грубо. Липсата на въздух лишаваше звука от обикновените обертонове; металът и само металът беше негов проводник.

Самите хора бяха в калъфи-скафандри, а и скафандрите бяха поставени в калъфакутийка на всъдехода. Пет часа вече в скафандър, където въздухът си беше като въздух, но кой знае защо всички усещаха вкусна гума, пластмаса и метал в него. А отвън – мрак и пламък, застинала клада на безжизнена материя. И нито един земен цвят!...

Главата в шлема като че ли вече е чужда. Тялото е уморено от неподвижността на някои мускули и от тежката борба с разтърсването на други. Всичко – и мисли, и чувства, и плът жадуваше за почивка. И преди всичко за почивка от Луната. Само една единствена зелена тревичка можеше да им възвърне тяхната жизненост. Но те можеха да я видят само насън.

– Е, сега е близо – каза Преображенски, като облиза устни. Той седеше зад волана, непоколебим като скала и даже скафандърът на раменете му не беше закръглен, а ъгловат.

„Близо...“ – повтори наум Крамер.

Близо беше и преди час. Просто им се искаше да бъде близо. Затова те тръгнаха навярно; геолозите бяха свободни да избират маршрута си.

Романов се оживи при думата „близо“ и с възторжено тенорче забърбори за петрографския състав на мяркащите се встрани минерали. Той заговори за това, не защото го беше развълнувало някакво ново съображение и не за да помогне на другите

да съкратят времето. Като всеки новак той се страхуваше, че ще го заподозрат в липса на собствено отношение към лунната геология. Всички те бяха ентузиастични, но за това не беше прието да се говори на глас, както не е прието да се говори на глас за любовта, а предпочитаха да ругаят Луната, защото в минути като сега те искрена я ненавиждаха. Но с това Романов все още не беше свикнал.

– Трай! – избухна Преображенски.

Романов заекна.

– Да – каза Крамер, опитвайки се да заглади неловкото положение. – Не е проста работа това, Луната...

Той замълча, без да продължи мисълта си. По-скоро техните чувства, отколкото разума, реагираха на обкръжението. Никъде не бяха чувствували така, както тук, безсилието на думите. Тук и най-обикновените думи, в сравнение със Земята, придобиваха друго емоционално съдържание. Лунната тъмнина не беше оная тъмнина, която някога е дала на човечеството това понятие. И светлината. И много други неща също. Ето защо те не обичаха да разказват за Луната. Описанията им за Луната се оказваха неточни, колкото и внимателно да подбираха думите. Правилно можеше да ги възприеме само този, който

сам е бил на Луната. А на него нямаше нужда да му се разказва.

Крамер се ограничи с това, че потупа Романов по рамото, който се усмихна смутено – благодарен зад стъклото на шлема. Мислено Крамер не одобри постъпката на Преображенски. Упорит, талантлив, делови и толкова горд, че вече не можеше да погледне снизходително на малките човешки слабости. А така не бива с новациите, дори ако си уморен. Макар и да си началник, в базата аз ще ти кажа две остри думи – ще разбереш, длъжен си да разбереш. Впрочем, новакът също си го бива – как може да бъде такова дрънкало? Нищо, приятелю, Луната бързо ще те закали. Тя е особена, Луната...

Обичаха ли Луната? Да, на Земята не можеха да живеят без нея. Мразеха ли я? Да, когато дълго оставаха на четири очи с нея.

Проходът се извиваше с криволичене по наклона и те видяха ТОВА изведнъж, когато заобикаляха поредния завой.

Възкликнаха в глас.

Всъдходът подскочи и се закова на място.

Всичко тук беше такова, както в другите котловини – огнени клинове светлина разсичаха сенките по склона, остри каменни

сипей и това беззвучие на лунния свят, което непреодолимо ти се иска да нарушиш с вик.

Кое беше различно тук – тази скала. Нейната шапка-невидимка ѝ правеше сянка, като че ли в нея светлееше вход. Той беше осветен отвътре, както глухата нощ се озарява от светлините на прозорец.

И тримата излязоха мълчаливо от всъдехода. С всяка измината крачка неправдоподобното ставаше още по-неправдоподобно. Накрая те се озоваха пред входа и на всички им се прииска да разтъркат очи.

Нямаше никакъв праг. Ръбестите лунни камъни изведнъж, без всякакъв преход, се сменяха с кръгли, загладени камъни. И зад този преход започваше друг свят...

В него имаше небе, нашарено с перести облаци, имаше езеро в пръстена на скалите, имаше и гора. Слънцето се промъкваше между облаци – кехлибарено слънце на жълто небе. Неговите разсеяни лъчи носеха спокойствие и тишина. Бледожълт отблясък покриваше водата, истинска вода, която ласкаво те мами да се изкъпеш в топлина и тишина.

„Бряг на детството“ – сякаш чу Крамер.

Между езерото и дърветата, чиито дълги оранжеви листа растяха направо от стволите, се виеше пясъчна ивица, тънка и

гладка, такъв пясък ти се иска да пресипваш безкрайно от ръка в ръка.

Зад гората се издигаха скали, замислени като древни философи. Точно така: замислени скали – иначе те не можеха да бъдат наречени.

Но в това езеро, в това небе, в тези скали имаше нещо повече от мъдро спокойствие. В тях се съдържаше онази красота, която приласкава душата, както майката приласкава заспало дете. Не, още по-хубаво! Едно докосване до нея измива всяка горчилка. всичко нечисто, цялата ти умора.

На тримата им се струваше, че са в кристален струящ поток. Те бяха там, на кехлибарения бряг, водеха спокоен разговор със скалите, листата на дърветата им кимаха, вълните галеа техните голи тела, пресипваха през пръстите си ситния пясък и бяха щастливи.

Стояха, забравили времето.

Крамер даже не изпитваше желание да влезе там, толкова беше погълнат от гледката.

– Пришълци от друга планета! – дрезгавият глас на Преображенски го върна към действителността. – Това е базата им!

Очарованието намаля. Крамер видя как Преображенски направи крачка напред, как повдигна крак, за да стъпи на брега на

езерото и как неочаквано пространството отрази крачката му.

Преображенски се залюля, едва запазил равновесие.

Отзад бързо се приближи Романов и делово опипа пред себе си. Видимо нищо не преграждаше входа, но въпреки това протегнатите му ръце опряха в невидима стена.

Желаният свят на пришълците беше недостъпен!

По законите на логиката така и трябваше да бъде, те го разбраха и подтиснаха разочарованието си.

– Спокойно – каза Преображенски. – Да действуваме.

Стояха рамо до рамо пред входа и всеки чуваше шумното дишане на другите. Откритието се стовари върху раменете им като тежък товар. И тримата не можеха да гледат езерото с предишния радостен и спокоен поглед, това беше печално и неизбежно. Колкото и да беше прекрасното прекрасно, то подлежеше сега на изследване, на хладен анализ и на изяснение.

Действителността встъпваше в правата си.

Изчислиха площта на входа, измериха радиоактивността на скалите и преградата,

определиха силата на отражение на светлината от езерото, направиха както винаги всичко, което беше необходимо. Дълбоко в душите си обаче изпитваха някакво неясно угрисение заради това, което вършеха; толкова по-настървено и по-съсредоточено работеха.

Зад преградата през това време нищо не се промени. Все така мамещо блестеше водата, все така меко струеше светлината, все така кротък изглеждаше брегът.

Направиха снимки.

– Трябва да се провери здравината на преградата – каза Преображенски.

Романов изтича до всъдехода, довлече свредела, опря дръжките му в гърдите си и включи мотора.

Бляскавото острие започна да потъва като се въртеше и потреперваше.

Сякаш паяжина увисна на крайчеца на свредела.

Слисан, Крамер гледеше как от вибриращото острие бягат, пресичайки се, безтегловни нишки.

– Стой! – с нечовешки глас изкрещя Преображенски.

Романов вече сам беше запокитил свредела.

Късно.

Пукаше се не преградата. Като растеше постоянно, разрушението обхвана езерото, скалите, гората, небето. Светът се разпадаше като диамант под ударите на чук. Той се ронеше, потъмняваше, гаснеше...

И угасна съвсем. Прощално припламвайки, изчезна и последното облаче.

Мрак надзърташе от очите на хората.

Когато замаяни, нищо не разбиращи, с разтреперани ръце запалиха фенерите, видяха голата плоскост на камъка, където току-що имаше езеро.

Смутени, напразно с отчаяна надежда търсеха по неговата повърхност. Камъкът беше навсякъде гладък, точно като полиран камък от скала. Под пръстите им като засъхнали листенца се зарони черен емайл, който тук-там покриваше скалата.

Те взеха от този емайл с онова чувство, с което се взема шепа пепел от пожарище.

И когато всичко необходимо беше направено, когато беше изпълнен целият ритуал на погребални изследвания, Преображенски се отдели встрани, седна върху плоския камък и закри с ръце лицето си.

– Предполагам, че у пришълците това е било нещо като телевизор... – каза неуверено Романов. – Знае ли се...

Раменете на Преображенски потрепериха.

Крамер вдигна ръце към небето. Там, във въглената чернота, сияеше вечната арка на Млечния път.

– Не – каза той глухо с някаква непоколебима увереност. – Не. Това не беше база. Нито телевизор. Този свят беше твърде прекрасен...

Той се запъна.

– ...Толкова човечен.

Крамер мълчаливо съзерцаваше небето, без да го вижда. Никой не каза нищо.

– Ние убедихме себе си, че величието на каквато и да е цивилизация се въплътява преди всичко в техниката – каза той бързо. – Защо? Пришълците също не са роботи. Тук, на това място, далеч от дома си, те са изпитвали съвсем същите чувства и са създали онова, което им е липсвало: образът на родната природа. Приятели, това беше картина.

Преображенски стана и замислено погледна към камъка, на който беше седял, като че ли той все още пазеше топлината на онези загадъчни същества, които бяха идвали тук преди тях.

– Стягайте се – каза той, като се обърна рязко.

После докосна рамото на Крамер.

– Твоята хипотеза, разбира се, е права. Но тя е уязвима от позицията на логиката.

Крамер кимна с глава.

– Да, разбира се. Моето обяснение е твърде утилитарно. Всичко е по-просто. След милиони години, на други планети и в други галактики, в царството на каквато и да е

свръхтехника художникът ще си остане художник, рисуващ където и да е, с каквото и да е и на каквото и да е. Иначе той не може, ето цялата логика.

И нещо даром

Фантастичен памфлет

Робърт Шекли

Като че ли чу някакъв глас. А може и да му се е сторило? Джо Колинз се мъчеше да си припомни как започна всичко. Бе толкова уморен, че легна, без дори да свали прогизналите си ботуши; гледаше паяжината от пукнатини по мръсния жълт таван и наблюдаваше как бавно и тъжно се процеждат капките вода.

И точно тогава му се стори, че нещо метално проблесна до кревата. Надигна се и видя на пода някаква машина.

Докато Колинз я гледаше изумен, някакъв далечен непознат глас каза: „Така! Това е!“

А може и да му се бе счуло. Но машината безспорно стоеше на пода до кревата му. Колинз коленичи, за да я разгледа по-добре. Приличаше на куб – към три фута на дължина, ширина и височина – и издаваше слабо бръмчене. Сивата зърнеста повърхност беше съвсем еднаква от всички страни, само в единия край имаше голям червен бутон, а в центъра – бронзова табелка с надпис: „Утилизатор клас А, серия АА-1256432“. А по-долу: „Тази машина може да се ползва само по клас А.“

Никакви циферблати, лостове, изключвачи – с една дума, никакви приспособления, които според Колинз, трябваше да има всяка машина.

– Ти откъде се взе? – попита Колинз.

Утилизатор клас А продължаваше да бръмчи. Всъщност, Колинз и не очакваше отговор. Седеше на края на леглото и разглеждаше замислен Утилизатора. Занимаваше го въпросът: какво да прави с него? Докосна предпазливо червения бутон, като прекрасно съзнаваше, че няма никакъв опит, как трябва да си служи с машини, които падат от небето. Какво ли ще стане, ако натисне бутона? Може би ще се продъни подът? Или от тавана ще изскочат малки зелени човечета?

Но какво рискува? Натисна леко бутона.

Нищо не се случи.

– Хайде де, направи нещо! – каза Колинз, малко подтиснат.

Утилизаторът продължаваше все така тихичко да бръмчи. Във всеки случай би могъл да го заложи. Честният Чарли ще му даде поне един долар за самия метал. Опит

да вдигне Утилизатора. Не можа. Напрягна всичките си сили и успя да повдигне на дюйм единия край на машината. Пусна я и дишайки тежко, седна на кревата.

– Че да беше ми изпратила на помощ поне две яки момчета – каза Колинз.

Бръмченето веднага се усили и машината почна да вибрира. Но пак нищо не се случи. Интуитивно Колинз протегна ръка и натисна червения бутон.

В същия миг пред него се появиха двама яки мъже с груби работни комбинезони. Те го изгледаха изпитателно. Единият каза:

– Слава богу, че не е от най-големите модели. Ония, огромните не можеш ги помръдна.

Вторият отвърна:

– Все пак е по-леко, отколкото да човъркаш мрамор в кариерата.

Стояха, вперили очи в Колинз, който също ги гледаше. Най-сетне първият каза:

– Хайде, приятелю, няма да стърчим цял ден тук, я! Къде да отнесем Утилизатора?

– Вие какви сте?

– Носачи.

– Но откъде се взехте?

– Ние сме от фирмата за пренос – превоз „Поуха минайл“ – каза единият. – Дойдохме, защото поиска преносвачи. Казвай къде да го отнесем?

– Махайте се. После ще ви повикам.

Носачите вдигнаха рамене и изчезнаха.

Колинз гледа минута-две мястото, на което преди малко бяха стояли носачите, после премести погледа си към Утилизатора клас А, който пак тихичко бръмчеше.

Защо пък Утилизатор? Бих могъл да му измисля и по-хубаво име. Например, Изпълнител на Желанията. Не може да се каже, че Колинз беше много потресен. Необичайните събития не могат да възприемат само тъпите и умствено ограничените хора. А Колинз безспорно не беше от тях. Дори беше блестящо подготвен да възприема всякакви чудеса.

Почти през целия си живот мечтаеше, надяваше се и молеше съдбата да му се случи нещо необикновено. Като ученик мечтаеше, как ще се събуди една сутрин и ще открие, че е отпаднала скучната необходимост да учи уроците си, защото вече всичко си знае. В армията мечтаеше да се появят някакви феи или духове, които да маршируват вместо него в строя, а той да си седи на топло в казармата.

Когато се демобилизира, дълго време клинчеше от работа, защото не се чувствуваше психологически подготвен. Оставяше се да го люшкат вълните на живота и пак си мечтаеше как някой приказно

богат човек ще промени последната си воля и ще му остави цялото си богатство. Честно казано, той не очакваше, че наистина може да се случи подобно нещо. Но когато все пак се случи, беше някак подготвен.

– Бих искал да имам хиляда долара в дребни банкноти с нерегистрирани номера – страхливо произнесе Колинз.

Когато бръмченето се усили, той натисна копчето. На пода се появи голяма купчина мръсни банкноти от по пет и десет долара. Не бяха новички, шумолящи банкноти, но все пак бяха пари.

Колинз подхвърли нагоре цяла шепа банкноти и дълго гледа как красиво кръжат и плавно се спускат на пода. После легна на кревата и почна да обмисля плана си за действие.

Преди всичко трябва да се махне от Ню Йорк, да откара машината нейде на север, в някое тихо местенце, където да не могат любопитни съседи да си пъхат носа в работите му. Иначе при тия обстоятелства подходящият данък би станал доста деликатен проблем. А после, когато всичко се уреди, би могъл да се премести пак в централните щати или...

В стаята се чу някакъв подозрителен шум. Колинз скочи от леглото. В стената се бе

появил отвор и някой шумно опитваше да се промъкне през дупката в стаята.

– Хей! Аз за нищо не съм те молил! – викна Колинз на машината.

Отворът в стената се разширяваше. Показа се дебел, червенобузест мъж, който упорито се мъчеше да се провре в стаята.

Колинз изведнъж съобрази, че всички машини по правило принадлежат някому. И собственикът на Изпълнителя на Желанията сигурно не е във възторг, че машината му е изчезнала. Ще направи всичко, за да си я върне. Не би се спрял дори пред...

– Защити ме! – викна Колинз на Утилизатора и натисна червения бутон.

Появи се малко плешиво човече с ярка пижама, явно току-що събудено.

– Временна служба по охрана на стените – каза той, като търкаше очи и се прозяваше. – Аз съм Лиик. С какво мога да ви бъда полезен?

– Махнете го от тук! – изписка Колинз. Червенобузестият вече бе почти излязъл от дупката.

Лиик извади от джоба на пижамата си парче блестящ метал. Червенобузестият завика:

– Чакай! Ти не знаеш! Този младеж...

Лиик насочи към него метала. Червенобузестият изохка и изчезна. Почти веднага изчезна и отворът в стената.

– Убихте ли го? – попита Колинз.

– Не – отвърна Лиик, – просто го завъртях около оста му. Вече няма да опита да се вмъкне тук.

– Искате да кажете, че ще потърси други начини?

– Не е изключено – каза Лиик. – Може да използва микротрансформацията или дори одушевяването. – Той погледна изпитателно Колинз. – Утилизаторът ваш ли е?

– Разбира се – каза Колинз, като се изпоти.

– По клас А ли?

– Че как иначе – каза Колинз.

– Не се обиждайте – сънено рече Лиик. – Аз така, приятелски. Ама и вие от клас А къде ли не скитосвате. Защо сте се върнали тук, навярно пишете някакъв исторически роман?

Колинз само загадъчно се усмихна.

– Хайде, аз бързам – каза Лиик, като се прозина. – Ден и нощ съм на крак. В каменоломната беше по-добре.

И той изчезна.

Навън все още валеше и от тавана капеше вода. От вентилационната шахта се разнесе тихичко похъркване. Колинз пак остана сам с машината.

И с хилядата долара в дребни банкноти, разпръснати по целия под. Той нежно потупа Утилизатора. Ония, от клас А, добре са го измайсторили. Прииска ли ти се нещо, достатъчно е само да кажеш какво и да натиснеш копчето. Разбирам защо му е мъчно на истинския собственик.

Лиик каза, че може би собственикът ще опита да си вземе машината по друг начин? По какъв ли?

Не е ли все едно? Подсвирквайки тихичко, Колинз почна да събира банкнотите. Докато машината е у него, никой нищо не може да му стори.

През следващите няколко дена животът на Колинз рязко се промени. С помощта на носачите от Фирмата „Поуха минайл“ той понесе Утилизатора на север. Бе купил малко възвишение в най-отдалечената част на Адирондакските планини и с крепостния акт в ръка пое към имението си. Двамата носачи, облени в пот, мъкнеха Утилизатора и ругаеха всеки път, когато трябваше да се провират през гъсталаците.

– Оставете го тук и се махайте – каза им Колинз.

Носачите въздъхнаха уморено и се изпариха. Колинз се огледа. Докъдето му стигаше погледът се простираха гъсти борови и брезови гори. Въздухът беше

влажен и ухаеше на смола. В клоните на дърветата весело чуруликаха птички. Природа! Колинз открай време обичаше природата. Ей на това прекрасно място може да си построи къща с плавателен басейн, тенис корт и дори мъничък аеродрум.

– Искам къща – твърдо каза Колинз, като натисна червения бутон.

Появи се човек със сив костюм и пенсне.

– Добре, сър – рече той и огледа с присвити очи дърветата. – Но ще трябва да развиете по-подробно мисълта си. Нещо в класически стил ли искате, от типа например на ранчо, вила, малък замък, дворец? Или нещо примитивно като бунгало, колиба? Вие по клас А можете да си построите и нещо ултрасъвременно, например здание с обтекаеми форми или дворец в стила Миниатюрна пещера.

– Не знам – каза Колинз. – Какво бихте ме посъветвали?

– Вила – без да се замисля, отвърна агентът. – Те винаги така започват. А после се пренасят в по-топъл климат и си построяват дворци.

Колинз понечи да го попита нещо, но се отказа. Всичко вървеше като по мед и масло. Тия хора мислеха, че той е от клас А и го смятаха за собственик на Утилизатора. Нямаше смисъл да го разочарова.

– Вие се погрижете за всичко – каза Колинз.

– Разбира се, сър. Това е мое задължение.

Докато строителната кантора „Максимо Олф“ материализираше необходимите материали и издигаше къщата, Колинз се излежаваше на кушетката и пиеше ледени сокове.

Дългата сграда с двадесет стаи се стори доста скромна на Колинз. Построена бе по проекта на знаменития Миг от Дегма, интериорът бе изпълнен от Тоудж; към къщата имаше Муловски плавателен басейн и английски парк, направен по ескизи на Виериен.

Привечер всичко беше готово и малката строителна бригада се изпари.

Колинз поръча на готвача лека вечеря. После седна в просторния прохладен хол, запали скъпа пура и вдъхна аромата ѝ. Случилото се не излизаше от ума му. Отхвърли решително всякакви свръхестествени обяснения. За разни там духове или демони и дума не можеше да става. Та нали къщата бе построена пред очите му от най-обикновени човешки същества, които се смееха и ругаеха като всички хора. Утилизаторът беше някакво хитроумно изобретение на учени.

Дали не бе попаднал у него от някоя друга планета? Едва ли. Нима ще вземат там да учат английски само заради Колинз?

Утилизаторът явно бе попаднал у него от Бъдещето. Но как?

Колинз се облегна в креслото. Всякакви работи стават, каза си той. Трябва да е прекрасно това Бъдеще. Машини, изпълняващи всяко желание! Какво постижение на цивилизацията! От теб се иска само да си пожелаеш нещо и – готово! След време вероятно ще махнат и червения бутон. Тогава всичко ще става без каквото и да било усилие.

Разбира се, той трябва да бъде много предпазлив. Собственикът на машината и останалите представители от клас А ще се опитат да му я отнемат. Може да е фамилна реликва...

С крайчето на окото той долови някакво движение. Утилизаторът трепкаше като сухо листо на вятър. Колинз се намръщи и се приближи до него. Лека пара се виеше от вибриращия Утилизатор. Трябва да се е прегрял. Дали не беше го натоварил с непосилна задача? Може би кофа студена вода...

В този миг забеляза, че Утилизаторът се бе някак смалил. И продължаваше да става все по-малък.

Собственикът! Или може би ония от клас А! Това ще да е микротрансформацията, за която спомена Лиик. Ако не вземеше веднага никакви мерки, Изпълнителят на Желанията скоро щеше да стане невидим.

– Службата по охрана! – извика Колинз. Натисна бутона и бързо дръпна ръката си. Машината се беше нажежила.

Лиик с голф, спортна риза и щека в ръка се появи в ъгъла.

– Необходимо ли е всеки път да ме безпокоите, щом аз...

– Направи нещо – каза Колинз, като сочеше Утилизатора, който се беше още повече смалил и нажежил до червено.

– Нищо не мога да сторя! – рече Лиик. – Имам право само да ви изолирам във Времето. Трябва да се обърнете към Микроконтрола. – Той му махна с щеката и изчезна.

– Микроконтрол! – завика Колинз и посегна към бутона. Но веднага отдръпна ръката си. Утилизаторът се бе превърнал в малко светещо вишневочервено кубче. Бутонът бе станал колкото главичка на карфица и едва се забелязваше.

Колинз грабна една възглавница и натисна с нея копчето.

Появи се девойка с рогови очила, в ръката си държеше бележник и молив.

– Кого бихте искали да повикате? – невъзмутимо попита тя.

– По-бързо, помогнете ми – закрещя Колинз, като гледаше с ужас как безценната му машина все повече се смалява.

– Мистър Вергон обядва и не мога да го повикам. Той е извън пределите на досегаемостта – каза момичето, като гризеше замислено молива. – Мистър Илгис издига отбранителни съоръжения в Палеолитна Европа. Ако много бързате, най-добре е да се обърнете към Транзит Контрола...

– Ясно, изчезвай! Транзит-Контрол! – Колинз натисна Утилизатора с опърлената възглавница, но нищо не се случи. И тогава разбра, че през възглавницата вече не ще може да напипа станалия почти невидим бутон.

Мина му мисълта да се откаже от Утилизатора. Можеше да продаде къщата, мебелировката, щеше да получи доста прилична сума...

Не! Та той не бе успял да си пожелае нищо значително. И не ще се откаже току-така от тази възможност!

С присвити очи натисна с пръст нажеженото до бяло копче.

Появи се хилаво старче с вехти дрехи. В ръката си държеше нещо като великденско яйце. Хвърли го на пода. Яйцето се разцепи

и от него със съскане изскочи оранжев дим. Утилизаторът смукна мигновено дима и почна да приема предишната си форма. Когато стигна нормалните си размери, старчето кимна рязко.

– Работим по старому, но затова пък добросъвестно – каза той и изчезна.

На Колинз се стори, че чу пак някакви сърдити викове

Съсипан измъчен седна на пода до машината. Изгореният пръст го пареше и болеше.

– Излекувай ме – измърмори той с пресъхнали устни и натисна бутона със здравата ръка.

Утилизаторът забръмча силно, после млъкна. Болката премина, Колинз погледна пръста си – от изгарянето не бе останала и следа.

* * *

Мина седмица и Колинз се убеди, че бе постъпил много лекомислено, като си построил къща в гората. За да се спаси от зяпачите, наложи се да поиска цял взвод войници да го охраняват, и въпреки това някои успяваха да проникнат в английския му парк.

Отгоре на всичко Департаментът по данъците почна да проявява жив интерес към доходите му. А главно Колинз изведнъж

откри, че не е чак толкова голям любител на природата. Птичките и катеричките са, разбира се, извънредно мили, но опитай се да поприказваш с тях! А дърветата, макар и много красиви, не можеха да му правят компания в гуляите.

И Колинз разбра, че сърцето го тегли неотвратимо към града.

С помощта на носачите от „Поуха минайл“, строителната кантора „Максимо Олф“, бюро за мигновени пътешествия „Ягтън“ и доста големи суми, връчени комуто трябва, Колинз се прехвърли в малка република в централната част на американския континент. И понеже климатът тук беше потопъл, а подоходен данък въобще не съществуваше, той си построи разкошен дворец с климатична инсталация, конюшни, резерват с рядък дивеч, слуги, механици, пазачи, музиканти, балетни трупи – с една дума, е всичко, полагащо се на един дворец.

Една сутрин Колинз отиде при Утилизатора с намерение да си поиска спортен автомобил или малко стадо расов добитък. Наведе се над сивата машина, протегна ръка към бутона и... Утилизаторът се дръпна встрани.

Първата секунда Колинз помисли, че има халюцинация и дори реши да не пие вече шампанско преди закуска. Протегна пак ръка,

но Утилизаторът се изплъзна и избяга от стаята. Колинз се спусна подире му, проклинайки собственика и целия клас А. Изглежда това ще да е одушевяването, за което бе споменал Лиик: собственикът по някакъв начин бе успял да вдъхне живот на машината и й внушаваше да бяга от него. Но защо да се тревожи излишно. Трябва само да я настигне, да натисне бутона и да извика момчетата от Контрола по одушевяването.

Утилизаторът препускаше из залите, Колинз тичаше подире му. Слугата, който лъскаше масивната златна брава на входната врата, замръзна на мястото си с отворена уста.

– Спрете го! – викна Колинз.

Слугата се запъти трмаво към Утилизатора, за да му прегради пътя. Машината грациозно се извърна встрани, заобиколи слугата и се стрелна към изхода.

Колинз успя да натисне лостовия прекъсвач и вратата с трясък се затвори.

Утилизаторът се засили и мина през затворената врата. Когато се озова навън, препъна се в маркуча за поливане на градината, но бързо възстанови равновесието си и се понесе към оградата. Колинз тичаше с всички сили след него. Само да успее да го стигне...

Внезапно Утилизаторът подскочи нагоре. Вися няколко секунди във въздуха, после падна на земята. Колинз се спусна към бутона. Утилизаторът се изви и пак подскочи. Повися малко над главата на Колинз. После хвъркна нагоре, спря се, завъртя се лудо като пумпал и пак падна. Колинз се изплаши: ами ако Утилизаторът отново хвъркне нагоре и изчезне завинаги? Реши да го надхитри. Скри се и, издебвайки удобен момент, бързо скочи и натисна бутона. Утилизаторът не успя да се изплъзне.

– Контрол по одушевяването! – тържествувайки извика той.

Чу се слаба експлозия и Утилизаторът послушно замря.

Колинз избърса изпотеното си чело и седна върху машината. Враговете му са нейде наблизо. Трябва веднага, докато има още възможност, да поиска нещо грандиозно.

На един дъх той пожела пет милиона долара, три действащи петролни извора, киностудия, желязно здраве, безсмъртие, спортен автомобил и стадо расов добитък.

Стори му се, че някой се хили. Огледа се. Наоколо нямаше никой. Когато се обърна, Утилизаторът бе изчезнал. Колинз опули очи. В следващия миг изчезна и той самият.

Когато дойде на себе си, видя, че стои пред някакво бюро. На бюрото седеше

дебелият червенобузест мъж, който се бе опитал да влезе през стената в стаята му. Не изглеждаше сърдит. По-скоро беше тъжен.

Колинз стоя около минута мълчаливо. Жал му беше, че всичко свърши. Собственикът и ония от клас А най-сетне го бяха хванали.

– Е – каза Колинз, – нали си получихте машината, какво още искате от мен?

– Моята машина? – повтори мъжът, като го гледаше подозрително. – Тя не е моя, сър.

Колинз опули очи от изумление.

– Я не ме баламосвайте. Вие от клас А искате да си запазите тази привилегия само за вас, не е ли така?

Червенобузестият остави настрана книгата.

– Мистър Колинз – каза той натъртено, – аз се наричам Флайн. Агент съм от Съюза за охраняване на гражданите. Той е чисто благотворителна, лишена от търговски цели организация, чиято единствена задача е да предпазва такива като вас от всякакви заблуди в живота.

– Искате да кажете, че не сте от клас А?

– Дълбоко се заблуждавате, сър – спокойно и с достойнство каза Флайн. – Клас А не е обществено социална категория, както смятате, а само форма на кредит.

– Форма на какво? – тъпо запита Колинз.

– Форма на кредит – Флайн погледна часовника си. – Имаме малко време и ще се постарая да бъда кратък. Ние живеем в епоха на децентрализация, мистър Колинз. Нашата промишленост, търговия и администрация са доста разпилени във времето и пространството. Акционерното дружество „Утилизатор“ е много важно свързващо звено. Занимава се с преместването на богатата цивилизацията и с различни други услуги. Нали разбирате?

Колинз кимна.

– Кредитът, естествено, се предоставя автоматично. Но рано или късно всичко трябва да се плати.

Това вече звучеше твърде неприятно. Да се плаща ли? Явно това общество не е все пак толкова високоцивилизовано, както му се бе сторило отначало. Никой не бе промълвил дума за плащане. Защо чак сега заговориха за това?

– Защо никой не ме спря? – смутено попита той. – Те би трябвало да знаят, че не съм кредитоспособен.

Флайн поклати глава.

– Кредитоспособността не се установява със закон. В цивилизования свят отделната личност има право сама да решава този въпрос. Много съжалявам, сър. – Той погледна часовника си и подаде на Колинз

някакъв лист. – Моля, прегледайте тази сметка и кажете всичко точно ли е записано.

Колинз взе листа и зачете:

Един дворец с обзавеждането ...
450000000 кр.

Услуги по пренасянето от фирмата „Поуха минайл“ и от Фирмата „Максимо олф“ ...
111000 кр.

Желязно здраве ... 888234031 кр.

Колинз прегледа набързо сметката. Общата сума превишаваше осемнадесет милиона кредита.

– Но вие не можете да искате от мен такава сума. Утилизаторът се появи най-неочаквано в стаята ми, просто по погрешка!

– Смятам да им обърна внимание на това – каза Флайн. – Кой знае? Може би ще проявят великодушие. Във всеки случай ще опитаме, по-лошо няма да стане.

Всичко се завъртя пред очите на Колинз. Лицето на Флайн почна да се размътва.

– Времето изтече – каза Флайн. – Желая ви успех.

Колинз затвори очи.

Когато ги отвори, пред него се разстилаше унила равнина, заобиколена от скалисти възвишения. Леденият вятър го шибаше по лицето, небето беше стоманеносиво.

До него стоеше някакъв дрипав човек.

– Дръж – каза той и подаде на Колинз кирка.

– Какво е това?

– Кирка – търпеливо му обясни човекът. – А там е кариерата, от която ще вадим заедно с теб и с другите мрамор.

– Мрамор ли?

– Да. Все се намира някой идиот, който иска мраморен дворец – усмихна се криво човекът. – Можеш да ме наричаш Янг. Известно време ще работим заедно.

Колинз тъпо го погледна.

– Колко време?

– Ами пресметни сам – рече Янг. – Тук плащат от пет до десет кредита на месец и ще ти ги удържат, докато си изплатиш целия дълг.

Кирката падна от ръцете на Колинз.

Не, те нямат право да постъпват така с него! Акционерното дружество „Утилизатор“ трябва да разбере грешката си! Те са виновни, че машината попадна в Миналото. Не могат да не го знаят!

– Това е някаква ужасна грешка! – каза Колинз.

– Никаква грешка – рече Янг. – На тях не им достига работна ръка и набират хора, откъдето им попадне. Хайде да вървим. Трудно ще ти е първите хиляда години, после се свиква.

Както вървеше след Янг, Колинз изведнъж спря.

– Първите хиляда години ли? Ами аз няма да живея толкова.

– Ще живееш! – увери го Янг. – Нали получи безсмъртие, забрави ли?

Вярно, бе поискал безсмъртие точно в оная минута, когато му отнемаха машината. А може би я бяха взели после?

Изведнъж Колинз си спомни нещо. В сметката, която беше показал Флайн, безсмъртието не беше включено.

– А колко ли ще ми удържат за безсмъртието? – попита той.

– Не се прави на глупав, приятелю – засмя се Янг. – Време е да проумееш някои неща. – Той побутна Колинз към каменоломната. – Не ти ли е ясно че ти го дават даром.

Ако всички се повтори

Научно-фантастичен разказ

Цветан Северски

Отначало се показва шапката на Слънцето, после изникна перчемът му – розов и рошав като главата на сънлив малчуган. Накрая, излюпило се вече, то се усмихна като в най-хубавите земни утрини и се наведе да наплиска лицето си с роса. Но тук нямаше роса.

– Интересно – обади се Щурманът. – Слънцето изгрива от запад.

„Като тогава“ – помисли си Капитанът, а гласно рече:

– Тук посоките нямат това значение. По всичко изглежда, те са някаква разновидност на координатните... Впрочем, за какъв дявол сме се раздрънкали. Трябва да събудим „нашенците“. Спят и навярно сънуват приятни земни сънища.

– Един русоляв малчуган с лунички на лицето търкаше очи с юмручетата си и говореше насън. – Щурманът показва с ръце. – Чух само да казва: – Мамо, не искам масло... И-ии, толкова дебела филия...

– Погледни онова мургаво момиченце, което нарекоха Деница – каза Капитанът. – Не се разделя с куклата си и когато спи.

Сигурен съм, че ако я поиска друго дете, ще я стисне и ще каже: „Няма, тя си е моя...“

– Също като на Земята – рече с болка Щурманът и се обърна встрани, натам, където беше кацнал звездолетът. Антените му бавно се движеха по азимута. А куполът му от това малко разстояние приличаше на земен глобус, от тези, дето учителите в час по география ги показват на учениците, като ги въртят с един пръст. Само че този глобус беше обгорен и на места потъмнял – следи от бурното начало.

... Тогава всичко се разви с фантастична скорост. Накъсан далечен вой на сирени се сля с боботенето на ракетните двигатели, с уплашените викове на децата и неописуемото тресене на Земята.

Натоварването беше голямо, почти като натоварването върху първите космонавти – нямаше дори микросекунди излишно време за набиране на началната скорост.

И изведнъж детският плач секна. Само едно общо „мамооо!“ увисна в камерата на пасажерите, макар че помещенията на

съвременните звездолети бяха изолирани за безтегловността.

„Как да забравя разширените зеници на Щурмана, когато гледаше през подвижния илюминатор земните облаци, които ни гонеха, и трепереше от неизпитван страх. Щурманът, който бе летял цели двадесет години между звездите на Галактиката, който бе срещал смъртта поне сто пъти и винаги бе успявал с умение, кураж и воля да се размине с нея.

Добре, че бях зает с управлението, иначе може би нямаше да издържа. Вълна, подобна на гравитационните, но с променящ се център, ни залюля встрани, за миг ни задържа – скоростта падна наполовина и после ни пусна, не пусна, а просто ни блъсна. Бяхме преминали в обсега на друга гравитация. Не гледах индикаторите, нито измервателните уреди. До тази минута всички стрелки и лъчеви линии играеха свободно и неопределено. Когато летенето ни мина в свободно космическо, нещо тупна встрани до мене. Обърнах се и видях Щурмана да лежи. Една глътка „антишок“ го върна в действителността. Повярвайте ми, той се усмихваше.

Бяхме спасени...”

– Преди да ги събудим – каза Щурманът, – трябва да обмислим версията за причината на идването ни на тази планета.

– Безспорно. Само че ме тревожи тяхната любознателност. Концентратът за заличаване на паметта действа добре, но... – Капитанът не довърши.

– Да – промърмори Щурманът. – Трябва ни солидна версия. От опит зная, че по-трудно се лъжат децата: те всичко искат да научат. Започнеш ли да обясняваш, неусетно те оплитат с въпросите си и накрая разбираш, че всичко си им казал.

– Дали ще стигнат порциите „антишок“? Днес ще имаме тежък ден и ще са ни нужни най-малко по две на човек.

– Забрави, че преди това трябва да измислим версията.

Двамата бавно се отправиха към жълтата скала, която с долния си край ближеше всеки прилив на морето. Край вдлъбнатината ѝ, подобна на огромно седло, се спряха. Погледнаха назад към поляната, на която все още спяха децата, седнаха и започнаха да спорят.

* * *

„Парламентьорната група“ от няколко момчета приближаваше „огромното седло“ съвсем демонстративно. Щурманът се изправи.

– Странно – каза той, – идват като пратеници на противникова армия.

– Глупости, въздържай се! – смъмри го Капитанът. – Ти забрави за версията.

– Добро утро! – поздрави най-голямото момче и посочи на останалите къде да седнат.

– Защо не ни почакахте в лагера? – вместо поздрав запита Капитанът.

– Дявол да го вземе, защо ни смятате за хлапаци и цял час обмисляте глупави ходове, за да ни замажете очите? – иронично запита дългучът.

– Всяко момче трябва да се държи преди всичко възпитано – нервно го прекъсна Щурманът. – Какви са тези думи: „дявол да го вземе“ и откъде се взе този укор?

– Вие двамата по-добре знаете – промърмори едно малко на ръст момченце и се опита да скрие напирашите сълзи. – Къде е сега мама?...

– Ах, пак се разкисна, Снежко! Като на пролетно слънце – обърна се към него дългучът и направи опит да се засмее.

Нещо бодна Капитана и той за миг се почувствува отпаднал. Остър земен спомен, близък, просто вчерашен, нахлу в съзнанието му и го завладя. Напрегна волята си, за да се овладее и се върне в сложната обстановка,

която беше задължен да направлява към хубав край.

– Не разбирам – реши да му помогне Щурманът – защо не спазвате десетото условие от правилника за космическите пътешествия?

– Пътешествия! – не изтрая дългучът. – Да бяхте казали дезертъорство, по-точно ще е!

Щурманът нищо не отговори, само си помисли, че тези думи не могат да бъдат на един хлапак.

– Ясно – проговори Капитанът. – Версията отпада. Ще трябва да свалим картите. – Той пое широко дъх, като че се задушаваше, и продължи: – Навярно сте нарушили още една точка от Правилника прочели сте бордовия дневник... Ясно, няма какво да крием повече. Жалко, напразно изразходвахме концентрата за заличаване на паметта.

Капитанът замълча. Той искаше тези деца да израснат па планетата и продължат човешкия род без основния недъг па своите родители, на техните родители, на прародителите им и т. н. – мисълта за войната. Те не трябваше да знаят истинската причина за принудителното посещение на тази изоставена и запустяла планета. Трябваше да изличат от паметта си думата война.

– Странно – мислеше разбъркано той. – Какво ли са разбрали? В дневника бях писал: „Видях последното ято птици да изчезва пред очите ми като мастилени точки под попивателна. После... Помислих си за бебето на съседката, което може би в този момент се раждаше... През визатора видях как за част от секундата изгоря тревата на полигона, отстоящ на петстотин километра, и всичко наоколо се превърна в кафяв облак. Не почувствувах никакъв страх. Не знам защо си представих една картина от моето детство на село. Бе същата свежа утрин. Събуди ме дъхът на окосена трева. Станах тихо, влязох в нивата, набрах млечни мамули. Накладох огън и ги зарових в жарта. Те пукаха, миришеше на препечено брашно. Не съм сантиментален, но тогава почувствувах нещо много радостно и вълнуващо, което с нищо не можех да сравня. Усещането беше много живо: чувствувах се силен, сит, доволен, богат, мъдър – като човек, извън каноните на писаните правилници, учебници, омофилми и другите там земни средства за въздействие.

Изрових из пепелта мамулите и ги овъргалях между дланите си. Тяхната топлина се вля в жилите ми. Отхапах и замлясках звучно. Баба стоеше до мене и ме гледаше. Усмивката ѝ беше малко тъжна. Тя

ми каза, че не сутрин, а вечер се пали огън и се пекат мамули. Тогава те са сладки като бабини приказки. В същия миг ми хрумна, че животът на моята баба е привечер, а моят – утро. Не ѝ го казах...

Мисълта ми беше за това дребно и незначително човешко изживяване. Интересно беше, че за двадесет и пет години космически пътешествия, рискове, приключения си припомних незначителната картина на онази утрин, в която запалих един малък огън, опекох мамули и събудих с мириса им цялото поле...“

„Не знам какво още бях писал“ – продължи да мисли Капитанът.

Никой не нарушаваше тишината на тази планета. Само морето говореше нещо на брега.

„Бях писал още, че почувствувах далечните ядрени тътнежи като земетръс и тогава от запад изгря едно друго слънце. Страшно беше с две слънца! Инстинктът ми за съхранение подсказва: нашият космодрум е пълен с деца, дошли да разгледат ракетите! Подчиних се на тази мисъл и отлетях с тях, с петдесет деца, петдесет спасени човешки живота. Не са малко...“

– Как да ви го кажа? – проговори най-сетне Капитанът. – Нашата планета вече е бездна...

– Защо бездна? – изтръпна дългучът.

Капитанът разроши с пръстите на едната си ръка перчема му, после го прегърна. Не каза нищо.

Децата видяха как едно изкривено до болка лице се мъчи да изглежда капитанско и в този миг се почувствуваха мъже. Разбраха: от тяхната Земя бяха останали двацет бъдещи мъже и още приблизително толкова бъдещи жени... И нищо, че знаят истината, нищо, че са запомнили думата война. Те трябваше да продължат човешкия живот помъдро. Тази пуста планета след време ще стане прекрасна градина, красива и вълшебна като в приказките. Тогава на нея ще живеят милиони хора, всеки ден ще се раждат хиляди розови бебета, децата ще се люлеят на дървени кончета и ще се чудят защо този технически прогрес е запазил толкова века дървените кончета; всяка година зрелостници ще напускат училищата и ще правят незапомнени абитуриентски балове...

– И така – Капитанът се изправи. – Щурмане, събери пасажерите. Започва ден първи.

Отправиха се към мравуняка от деца, който кръжеше около звездолета като край майка. Куполът отгоре блестеше на Слънцето и удивително приличаше на географски глобус, като онези, които учителите на Земята обичаха да показват на учениците си и да ги въртят с един пръст. Само че този беше обгорен и на места потъмнял – следи от бурно начало.

* * *

– Господа – прозвуча с ясна дикция гласът на Секретаря на ООН. – За днес филмът – лекция завърши.

Персовизорите бяха изключени и вълна от шумно ежедневиe върна отново към действителността представителите на великите сили.

Навън предобедното слънце щедро раздаваше шепи радост, забързани минавачи гонеха поредната си цел, като музика се люлееха детските колички, а в близката градинка малки деца правеха замъци от пясък... Всички бяха заети, та не забелязваха как Земята тихо и мъдро пазеше равновесието.

Живият пясък

Научно-фантастичен разказ

Д. Биленкин

С кадифено проточено изсвирване трансвоят спря на перона. Дългото тяло на вагона замря. Вълкът скочи през борда. Ноктите му се хлъзнаха по сибролитовата настилка и той се извъртя.

– Трябва да се слиза, както правят всички хора – укорително каза минувачът, в чиито крака се блъсна вълкът.

С три скока вълкът прекоси перона и като светкавица се спусна по стълбата. Долу го облъгнаха толкова миризми, че той се спря. После, навел глава, затича по пътеката, неприятно гладка и до втръсване права.

Градът беше отдясно и отляво, отпред и отзад, отдолу и отгоре. Погледът на вълка се плъзгаше по масивните като скали или ажурни като дървета конструкции на зданията, сводовете, галериите, реките; удостои с внимание и острия връх на Космическата кула, която се извисяваше над аеропокривите, мостовете, висящите градини и движещите се ленти на тротоарите. Вълкът не познаваше града, но погледът му не откри нищо ново. А и не само погледът – зрението не играеше в живота му кой знае каква роля:

като всички вълци той повече разчиташе на слуха и обонянието си, особено на последното. Това беше съкровено му царство, в което човекът се чувствуваше безпомощен. Сел понякога едва се съдържаше да не се разплаче, когато се опитваше да разбере по какъв начин например вълкът я намира в непознатия и многолюден град, а той изобщо не можеше да ѝ обясни, защото и сам не знаеше. Когато търсеше Сел, нещо просто го влечеше нанякъде, предпочиташе един район пред друг, но защо? Тайната не беше само в тънкостта на обонянието, а и в още нещо, близко, но не тъждествено, за което хората отдавна спореха. Ето и сега вълкът следваше избраната посока, уверен, че ще го отведе точно до мястото, където се намира Сел. Самото място имаше съвсем смътни очертания, но това не тревожеше вълка – Сел не го очакваше преди залез.

Край асансьора за долния етаж нямаше никой. Вълкът не се смути. С асансьора можеше и сам да се оправи. Скочи в кабината, изправи се на задните лапи, стигна

пулта и с ноктите натисна третото бутонче. Вратичките безшумно се затвориха и асансьорът потегли. Древният страх от капан, както винаги в такива случаи, за миг обзе вълка, но после веднага изчезна.

На долния етаж беше толкова светло и тихо, колкото и на горните, но лапите на вълка усещаха лекото потреперване на почвата, когато в подземните тунели профучаваха вагоните на метрото, композициите от контейнери или пневмотоварите. Хората не смятаха, че на долния етаж е по-безпокойно, но вълкът беше на друго мнение. Месецът, прекаран в тундрата, си казваше думата и на вълка не се харесаха бученето и вибрацията. Затова той не скочи на тротоарната лента, а провирайки се между минувачите, се запъти към парка. Тук беше по-приятно да тича и защото ги нямаше ония гладки, пружиниращи огледални настилки, които великолепно служат на хората, но не са много удобни за вълчите лапи. Виж, пясъкът е друго нещо.

Сърна надзърна иззад храста и го проследи дълго с поглед. Вълкът дори не се обърна. Той уважаваше законите на града и сърната го знаеше, затова не помръдна от мястото си.

– Ей! – подвикна му някой, когато тичаше край езерото.

Вълкът се спря. От дюната му махаше момиченце на около пет години. Щом вълкът спря, то понечи да слезе по пясъка, но се отказа и се търкулна презглава надолу.

– Здравей, защо не отговаряш! – задъхвайки се, каза то, като ставаше и отърсваше панталонките си.

Герданът, който носеше вълкът на шията си, нямаше нищо общо с обикновените нашийници. Това беше транслатор, който превръщаше дори беззвучните трептения на гласните струни в човешка реч. Трябваше само да се включи. Вълкът вдигна два пъти лапата си. Момиченцето радостно кимна, пръстите ѝ опипаха гердана.

– Сега здравей! – каза вълкът.

– Здравей! – момиченцето произнасяше завалено „р“. Зелените му с червеникави точки очички горяха от нетърпение. – Хайде да играем на Червената шапчица.

– На какво?

Говореше транслаторът и ако не беше клокочещото ръмжене в гърлото, съпровождащо думите, можеше да се помисли, че животното наистина владее човешката реч.

– Какъв си несъобразителен! – момиченцето тупна с крак. – Ще играем приказката за Червената шапчица – за едно

момиченце, което отива на гости при баба си, а бабата...

Сега от транслятора се чуваше бучене, защото той превеждаше думите на детето в достъпни за вълка словосъчетания.

– ...И когато момиченцето запитало защо баба й има такива големи зъби, вълкът, който се бил престорил на баба й, отговорил: „За да те изям!“

Вълкът решително поклати глава.

– Не искам. Нека просто да си поиграем.

Лицето на момиченцето се навъси, но след секунда то вече беше на гърба на вълка. Играха дълго, бореха се, търкаляха се, защото и двамата умееха да се наслаждават на играта.

Раздели се с момиченцето ободрен. Тишината на вечерта можеше да измами човек, но вълкът долавяше невидимите сигнали и беше уверен, че след залез времето ще се развали.

Ускори крачка. Още нямаше вятър, но потокът от миризми се усилваше. Дърветата, цветята, тревата миришеха по иначе, отколкото преди час. Даже стоманата, титанът, електролитът – всички ония безброй материали, създадени от човека, се държаха по-иначе.

Тези промени бяха познати на вълка и съзнанието му не участвуваше в

анализирането им. Едно неочаквано отклонение от познатите миризми го накара да забави крачка.

Миришеше на нещо непривично. Миризмата не беше силна, обратно – беше извънредно слаба, но вълкът не бе срещал подобно нещо досега. Съвършено непонятен мирис, който нямаше отношение нито към града, нито към природата. Той наведе муцуна и без да се поколебае, тръгна към пейката, на която седеше мъж към четиридесетте, мургав, с остри черти на лицето. Човекът съзерцаваше разстилящия се пред него град.

– Какво ме гледаш, приятелю? – вниманието на човека така неочаквано се прехвърли към него, че вълкът се обърка. – Чудно ли ти се струва? Наистина отвикнал съм от тази гледка – ръката посочи хоризонта. – Красиво, нали?

– Красиво – вълкът се съгласи не само от учтивост.

Хората смятаха града за прекрасен и той беше на същото мнение, макар че представата му за красота не съвпаднаше с човешката, понеже той не я отделяше от целесъобразността.

– Но стига, всичко това е лирика – каза човекът. – Ти сигурно искаш нещо да ми кажеш. Говори.

Вълкът беше удивен – непознатият проявяваше рядка проникателност. Прямият въпрос изискваше и пряк отговор.

– У вас има нещо скрито.

– Какво, какво?

Вълкът би се усмихнал, ако можеше. Подсъзнанието на човека изпревари ума. Докато умът му се луташе в догадки за смисъла на въпроса, пръстите трепнаха толкова красноречиво, че вълкът без труд възсъздаде цялостното движение.

– То е във вътрешния джоб на сакото ви.

– Това ли? Това ли имаш предвид?

Човекът извади прозрачна тръбичка, пълна със ситен пясък.

– Да.

– Виж ти! Може би дори знаеш и какво е това?

– И да, и не. Пясък, но непонятен.

– Вярно, откъде ще знаеш. Този пясък е оттам – човекът посочи небето. – От Космоса, от Сириус. Разбра ли? Сатана – така нарекохме планетата – толкова е мрачна и студена. Но пясъкът е златист... Брилянтите в сравнение с него са просто шлак. Нали? Виж как чудно преливат багрите...

Космонавтът извади тапичката и изсипа малко пясък на дланта си. Вълкът едва се сдържа да не кихне – толкова се усили

миризмата. Според него освен миризмата в пясъка нямаше нищо особено, понеже вълците не различават цветовете. Обикновени матови, слабо проблясващи пясъчинки и нищо друго. От хората той знаеше за съществуването на някакъв особен, прекрасен свят на багрите. Но той не действуваше на сетивата му. Хората не разпознаваха миризмите, за него не съществуваха цветовете. И той бе свикнал, че в това няма и не може да има взаимно разбиране.

Най-сетне човекът престана да съзерцава пясъчинките и спомнил си сякаш нещо, някак с недоумение сви рамене.

– Как успя да го подушиш?

С бързи движения той изсипа пясък обратно, замислено повъртя епруветката в пръстите си, скри я. Широка му длан погали главата на вълка, лицето му стана съсредоточено.

– Да, приятелю, не си прост. Но аз трябва да вървя. Ще ти кажа нещо: колкото и да е красив сатанинският пясък, земният все пак е по-хубав, защото е земен. Имаш ли още въпроси? Тогава – сбогом.

Човекът стана. Червените отблясъци на залеза се пречупваха в стените на града. Космонавтът за миг задържа погледа си на тях, тръсна глава, пропъждайки сякаш

някаква мисъл, после бързо закрачи по пътеката.

Вълкът не мръдна от мястото. Миризмата не изчезна с тръгването на космонавта, явно някоя песъчинка бе паднала на земята. Вълкът дори можеше да каже къде е, макар че не я виждаше. В главата му се въртяха тревожни мисли. Транслаторът беше, разбира се, голямо постижение, но той неволно мамеше хората, карайки ги да мислят (неспециалистите естествено), че щом вълкът може да общува с хората, то и мисли приблизително като тях. А всичко беше много по-сложно. Формалните логични съждения бяха чужди на вълка. Отчасти ги заменяше свързването на образите. Въпреки това той си имаше собствена представа даже за Космоса, понеже хората много му бяха говорили за него. Образът на Космоса, изграден в съзнанието му, доста се различаваше от реалния и все пак не беше абсурден. И сега вълкът мислено се обръщаше към него. Нито една миризма досега не бе му се струвала толкова странна. По-точно странна я правеха обясненията на човека. Човекът даде на източника на миризмата точното название, чийто смисъл бе ясен на вълка – пясък. Но миризмата, идваща от песъчинките, противоречеше на определението. Ако на мястото на вълка

беше човек, притежаващ същото силно обоняние, лесно би се справил с противоречието – щеше да свърже свойствата на конкретното със свойствата на абстракцията „друга планета“. Но за вълка подобно обяснение бе непостижимо и той не можеше да се отърве от удивлението. Дори изсумтя, забравяйки, че транслаторът веднага ще преведе звуците във възклицанието: „Я виж ти!“

Думите го отрезвиха и му напомниха, че е време да тръгва. Още веднъж наведе муцуна към източника на проклетата миризма. Ако го попитаха какво го безпокои, едва ли би могъл да обясни. Любопитството и любознателността са свойствени и на животните. Загадъчното привлича, защото значението му е непонятно и не е ясно какво предвещава – хубаво или лошо. А за всяко живо същество е важно да знае това. В случая инстинктът надвива страха, внушаван от неизвестното. Любопитството на вълка също беше придружено с безпокойство. Винаги е по-добре да предположиш, че загадъчното е враг.

Появилият се внезапно вятър завъртя прахта под носа на вълка и отнесе източника на миризмата. В същия миг, нещо характерно за животните, вълкът изключи от съзнанието си тревожните мисли. Нали загадката

изчезна, защо да мисли повече за нея. Но това не означаваше, че я забрави. Вълкът никога нищо не забравяше: просто не си струваше да мисли за безполезното. А може ли да има нещо по-безполезно от отнесената от вятъра пясъчинка?

Сега трябваше да подири Сел. Затича на изток от Космическата кула. Инстинктът го водеше като пеленгатор. Светлините бяха навсякъде запалени; зданията блестяха като скъпоценни камъни; градът сияеше, усмихваше се на спускащата се над него тъма. Неиде оттук наскоро бе минала Сел и той трябваше само да върви по неуловимата следа. След половин час лутане най-сетне следата го отведе до търсената врата.

Вълкът и Сел често се разделяха, защото той не можеше да живее дълго в града, далеч от глутницата, но от това приятелството им не отслабваше. Сел беше зоопсихолог, но вълкът за нея не беше само обект на изучаване. Не беше и домашно животно като кучето, чиято привързаност можеш да извоюваш с мимолетна ласка. Сел виждаше в него личност, толкова дълбока, колкото нея самата, другар, когото обичаш, без да си задаваш въпроса „защо“ и „за какво“.

Щом се навечеряха, Сел каза:

– А сега да си поприказваме.

Това бяха любимите им часове. Сел се настани на дивана, вълкът се разположи до нея. Обикновено в такива минути той ѝ разказваше какво го е удивило или озадачило, после Сел разправяше за своята работа, след това те просто бърбеха и това навлизане в чуждото съзнание най-много привличаше Сел.

Така беше и този път. Вълкът говореше разпокъсано, прехвърляше се от спомен на спомен. Сел повече мълчеше. В черните продълговати зеници на животното трептеше отблясъкът от лампата.

– Може ли мъртвото да стане живо?

– Какво? – сепна се Сел.

– Днес в града подуших нещо непознато. Мъртво. Беше в джоба на един човек. Аз го попитах какво е. Той ми показа пясък и каза: „Пясък.“ И си тръгна. Пясъчинка падна. Стана жива.

– Пясъкът е винаги мъртъв.

– Знам. Затова ми е странно.

– Откъде ти хрумна, че пясъчинката е оживяла? Почна да мърда ли?

– Не. Миришеше силно.

– Че какво от това?

– Мъртвото бавно променя миризмата си. Растението – по-бързо. Животното – още по-бързо, когато е развълнувано.

– Наистина ли?

– Да.

– И по скоростта в промяната на миризмата ти можеш да различиш камъка от дървото, желязото от пеперудата?

– Да.

– Никога не си ми говорил за това.

– Не си ме питала.

– Това е много, много интересно!
Разправяй по-нататък.

– Защо пясъчинката стана жива?

– Но тя не може да оживее.

– Оживя.

Сел се надигна. Стори й се, че в очите на вълка се мерна укор: защо така бавно схващаш?

– Разправи ми всичко поред – каза Сел. – Нали и на теб не винаги ти е ясно това, което на мен ми е ясно, така и очевидното за теб на мен не винаги ми е понятно. И тъй, ти тичаше из града... И подуши миризмата на пясъка, който беше в джоба на човека. Откога почна да обръщаш внимание на обикновения пясък?

– Миризмата беше непозната. Човекът обясни, че пясъкът е от Космоса.

– От Космоса?! Тогава е ясно. Не, какво казах, всъщност нищо не ми е ясно. Как изглеждаше пясъкът?

– Като пясък.

– И беше мъртъв?

– Да.

– А когато пясъчинката падна...

– Замириса като жива.

– Каза ли го на човека?

– Не. Той си отиде.

– Кой беше този човек?

– От Космоса. От Сириус.

– Той знае ли, че неговият пясък може да става жив?

– Каза: „Това е пясък.“ Много красив. Но не каза, че е жив. Ти защо се разтревожи?

– Защото... Да не грешиш?

– Не мога да греша.

– Да, да, знам... И все пак невероятно...
Трябва да помисля.

Тъмните очи на Сел станаха още по-тъмни. Тя седеше неподвижно, но вълкът сякаш я виждаше да тича. Това го безпокоеше, защото не можеше да проумее причината на тревогата, но все пак разбираше, че е по-добре да не я пита. Сел скочи внезапно и както беше боса, изтича до информатора.

– Снимките на участниците в сириуската експедиция – каза тя в микрофона.

След няколко секунди на екрана на информатора се появи нечие лице.

– Той ли е? – Обърна се Сел към вълка.

– Не.

– Този ли е?

На екрана се появиха лица.

– Да – каза най-сетне вълкът.

– Всичко съвпада...

– Не си ми обяснила – реши да напомни вълкът.

– Почакай...

Пръстът ѝ два пъти посегна към бутона, преди да го натисне.

– Викам Борк, геолога на сириуската експедиция. Трябва да е в града. Предайте му... – Сел се запъна, – че го викам по спешна работа.

Вълкът не се учуди, че Сел разговаря с неодушевен предмет, нито че този предмет ще потърси човека, който се намира нейде в града. Не го разбираше, но беше привикнал с това и се отнасяше към предметите от типа на информатора както към дъжда и снега. Но в поведението на Сел, в думите и движенията ѝ той долавяше растяща тревога и това го караше да бъде нащрек.

Няколко минути минаха в мълчание. Най-сетне стената срещу вълка се стопи и стаята сякаш се съедини с друга, по-просторна и ярко осветена. Седящият на бюрото човек вдигна глава. Щом видя момичето, стана и те се озоваха един срещу друг – тя със сдържано вълнение, той с осанката на непоколебима увереност.

– Извинете, че ви безпокоя – бързо заговори Сел. Ще пристъпя направо към въпроса. Пясъкът, който днес сте показали на вълка, у вас ли е?

– На какъв вълк? – космонавтът гледаше втренчено Сел.

– Ето на този.

– А, на моя сив приятел ли? Сега си спомням. А какво има?

– Това наистина ли е пясък?

– И даже много красив – Борк се усмихна.

– Да ви го покажа ли?

Той извади от бюрото познатата на вълка епруветка.

– Прелестен, нали?

– Сигурен ли сте, че е пясък? Да не е колония от живи организми?

– Не, разбира се. Откъде ви хрумна такава мисъл?

– Мина ли през карантината?

– Разбира се. Извинете, но аз все още не разбирам...

– Може би това не е пясък.

Усмивката на Борк угасна. Сел накъсо му разправи всичко.

– Не искам да обидя вашия сив приятел – в гласа на Борк прозвуча ирония. – Но съгласете се, че...

– Вълкът никога не греши във фактите – рязко каза Сел. Веждите на Борк се вдигнаха.

– Той може да сгреша в изводите. Но щом казва, че песъчинката се е държала като жив организъм, значи е така.

– Трудно ми е да споря при вашата убеденост. Да допуснем, че диагнозата ми е невярна. Но нима мислите, че сътрудниците от карантината не биха различили минерал от жив организъм?

– От плесен... – тихо го поправи Сел.

– Да, плесен. – Увереността напусна за миг Борк. – Не, не е същият случай. – Гласът му стана твърд.

– Не искате да повярвате ли?

– Не мога да повярвам, че този пясък е жив – Борк размаха епруветката. – Простете, но фантазията на животните...

– Фантазията за съжаление у тях е слабо развита – гласът на Сел прозвуча сухо. – Вълчо, това пясък ли е или не?

– Не мога да го подуша!

– Ах, да! Борк, извинете за нахалството, но ще ви помоля да дойдете тук.

– Къде се намирате? Добре, ще бъда у вас след седем минути.

Стаята на Борк изчезна. Сел въздъхна. Ръката ѝ погали вълка.

– Не ни вярват, вълчо... Та и аз самата не си вярвам.

– Обясни!

– Едва ли ще разбереш. Виж какво, в Космоса се срещат много необикновени форми на живот. Причудливи, странни... Затова всичко, което попада оттам на Земята, се подлага на най-строга проверка. Особено всичко живо. Не винаги живото е опасно. Най-често дори е безвредно. Но веднъж през контрола мина плесен. Отдавна беше, ти още не си бил роден. Стана нещо страшно, едва се справихме. Надявам се, че този път...

– Не исках да те плаша...

– Знам. Сега всичко ще се изясни. Може би греша. А, ето го и Борк... Влизайте!

Борк енергично стисна протегнатата ръка, кимна на вълка и веднага отвори епруветката.

– Е, какво ще кажеш? – обърна се Сел към вълка.

– Мирише на живо.

– Как? Нали казваше, че...

– Тогава беше пясък, но сега не е.

Борк се намръщи. Той дълго и изпитателно гледа вълка, сякаш търсеше да го уличи в измама. После, без да каже нищо, взе чист лист, отсипа малко от пясъка и го постави в микроанализатора. Пламна едно забележимо облаче. Борк погледна скалата на уреда и се обърна към Сел.

– Виждате ли?

– Тези цифри нищо не говорят.

– Те говорят за химичния състав и за строежа на обекта. И едното, и другото показва, че е минерал.

– А пясъкът е наистина красив! – Сел се наведе над масата. – Какви отблясъци... Гледайте, Борк! – възкликна Сел. – Не ви ли се стори, че...

– Те се движат – изведнъж потвърди вълкът.

Хората се отдръпнаха от масата и впериха очи в него с недоумение.

– Песъчинките отдавна мърдат.

– Борк, те се делят – гласът на Сел трепна. – Ето! Ето...

– Спокойно! – с точно и бързо движение Борк изсипа пясъка в епруветката. Източникът на зловещата миризма изчезна в джоба му и на Сел ѝ стана по-леко, сякаш бяха махнали от масата някакво влечуго. – Край! – задъхан каза Борк. – Може би няма нищо опасно. Възможни са и други обяснения. Нищо не се случи, те вече са затворени.

– А онази песъчинка? – възкликна Сел.

– Ще я намерим.

– Вятърът я отнесе – каза вълкът.

– Така... – ръката на Борк се протегна към информатора.

– Безполезно е – спря го Сел. – По-лесно е да се намери... всичко друго, но не и...

– Знам, но не виждам друг изход.

– Борк, ако някой може да я издири, това е само вълкът.

– Да – каза вълкът. – Ще я намеря, ако е още в града.

– Тогава аз ще отида с него! Моите крака са поздравил!

– Но вие не разбирате вълка като мен! Вървете в лабораторията!

– Добре. В края на краищата градът може да се постави под карантина. Поддържайте връзка с мен!

... На горната площадка на зданието се разхождаше вятърът. В пролуките между облаците нервно мигаха звездите. Бледи, още беззвучни светкавици раздираха небето над хоризонта. Ноздрите на вълка жадно поемаха вятъра. Миризмите се мяркаха като редове на бързо прелиствана книга, на фона на далечния мирис на ливадите и горичките. От градските миризми най-ярко се открояваха изпаренията на смазочни масла, киселите миризми на металите, дразнещите с вкус на стъкло аромати на полимерите. Вятърът довяваше хиляди оттенъци и носът на вълка ги ловеше като локатор. Вятърът и помагаше, и пречеше. Помагаше му, защото довяваше миризми от километри далеч;

пречеше, защото ги смесваше и прекъсваше слабите струи. Добре че поне менеше посоката си и от време на време спираше. Така вълкът можеше да души града, сякаш се носеше над него. Сел стоеше до вълка опъната като струна.

Тя знаеше, че Борк щеше да предприеме всичко възможно. Щяха да бъдат докарани и пуснати по следата специално обучени кучета. Веднага ще бъдат настроени на новата миризма и използвани всички лабораторни анализатори. Но тя бе уверена, че нито един апарат не може да се сравни с тънкото обоняние на вълка и нито едно куче не би проследило миризмата така, както вълкът, който разбира, макар и по-иначе може би от хората, целта на търсенето. Освен това сега всичко решаваха часовете, дори минутите.

Ловейки подозрителните струи, вълкът от време на време се раздвижваше, като че ли гонеше в тъмнината невидими пеперуди. Понякога дълго стоеше неподвижен. Светлините на града долу тревожно трепкаха в неспокойния въздух. Внезапно вълкът подскочи, ноктите му задраскаха по бетона.

– Улових я! Натам, натам...

След минута пристигна повиканият реалет. Машината ги понесе над града. Но във въздуха струята на миризмата се

прекъсна. Сел напразно завиваше надясно, наляво, като ту снишаваше реалета над покривите, ту поемаше към висините. Най-после попадна пак на подозрителната струя и вълкът се оживи.

– По-надолу... още надолу.

Сел се поколеба. Долу беше вентилационният кладенец. Да лети ли към него? Правилата забраняваха.

Реалетът неподвижно висеше над отвора. Вятърът леко поклащаше машината като закотвена лодка. Отворът на вентилационната шахта беше малко по-широк от диаметъра на реалета.

– Дръж се, вълчо...

Реалетът полетя надолу като камък. Замяркаха се лампи, междуетажни прегради, изплашени лица по галериите.

Подземният етаж беше закрит с филтрираща решетка. Сел включи сирената и вкара реалета в надземния етаж. На половин километър се намираше транспортният шлюз. Намалила скоростта до минимум. Сел караше реалета над движещата се улица, точно над главите на хората. Отдолу се зачуха викове. „Какво ли си мислят за мен?“ – мярна се в ума ѝ. Очите ѝ се премрежваха от светлината. Боботенето на мотора отекваше в стените.

Най-после шлюзът!

– Усещаш ли миризмата?

– Да, да.

Вълкът дишаше, като че ли бе тичал дълго. Преследването на врага, който заплашваше Сел, го вълнуваше. В подземния етаж бяха разположени транспортните артерии, складовете и комуналните служби. Стените на тунела ограничаваха видимостта. Да летят тук бе направо лудост. Сел поведе реалета по онази страна, където не можеше да се появи насрещният експрес. Той щеше да мине край тях само на два метра от лявото крило на реалета. Беше много рисковано, но Сел реши, че ще успеят някак да се разминат, ако се срещнат.

Грохотът ги настигна в мига, когато се показва перонът. Тя успя да дръпне машината встрани и се понесоха над перона. Чакащите експреса хора се разбягаха изплашени. Понататък нямаше смисъл да летят. Сел и вълкът изскочиха от реалета. Някой завика подире им, но те не обръщаха внимание. Да, такава паника още никой не бе предизвиквал. Вълкът тичаше по зиг-заг. Сел едва успяваше да го следва. Стълба, преход, пак стълба... Сел почна да се задъхва. Вълкът забави крачка. Хората край тях заставаха като статуи.

Квадратна площадка. Вратичките на единия асансьор се разтвориха. С два великолепни скока вълкът се вмъкна преди Сел. Някаква стара жена, тъкмо се канеше да влезе в кабината, се отдръпна с вик.

– Какво има, вълчо...

Рязката болка в гърдите пречеше на Сел да говори. Вместо отговор вълкът сложи лапа върху обувката на жената.

– Вие... вие... – жената се задъхваше от негодувание и страх.

– Извинете, вдигнете си, моля, крака...

Тъй като жената бе загубила и ума, и дума, Сел сама вдигна крака ѝ. В шева на подметката тя видя две познати песъчинки. Наоколо се бяха насъбрали възмутени хора.

– Извинете! – подхвърли Сел на жената и другите, като вадеше джобния си видеофон. – Борк, намерихме ги, намерихме! – завика тя, щом светна екранът.

– Колко? – последва припряно въпрос.

– Две!

– Сел, може би са три.

– Толкова ли е сериозно?

– Размножавайки се, те поглъщат топлината. Могат да замразят планетата. Никога не бих повярвал, че е възможно подобно нещо. Но фактите... Ние сме самонадеяни глупаци, осмеляваме се да съдим, без да подозираме колко малко

знаем... Търсете, Сел, търсете! Сега ще обявим на всички... Викат ме, извинявайте!

Хората, които бяха чули разговора, побързаха да направят път на момичето.

– Почваме всичко отначало, вълчо! – тихо каза Сел.

Когато се изкачиха горе, бурята вече бе започнала. Светкавиците се пречупваха в прозрачните плоскости на стените, отблясъците им пълзяха по куполите и арките; тъгнеха гръмотевици. Водните струи ту блясваха като сребро, ту изчезваха в тъмнината.

Дрехите на Сел се намокриха, щом излязоха на откритата площадка. Вълкът дълго се въртя наоколо, но нищо не подуши. Седнаха в реалета. Времето минаваше, ръцете на Сел изтръпнаха да стиска кормилото. Ноздрите на вълка се раздуваха като мех, никога досега не бе напругал така способностите си. От време на време му се струваше, че е уловил следата.

„Наляво, нагоре, надолу, надясно! – Сел изпълняваше като автомат. Навярно за първи път в историята човек се подчиняваше така безпрекословно на вълк. – Не, не е същата миризма. И все пак е съвсем необикновена. Не е на стомана, нито на дърво...“

– Наляво.

Сел послушно зави.

– Нагоре! Спусни се! По-близо!

– По-близо не може. Ще се врежем в зданието.

– Трябва.

– Сигурен ли си?

– Странна миризма.

– Ако пясъчинката се е намокрила, миризмата ѝ може да се е променила неузнаваемо, не като на земните материали. Това ли искаш да кажеш?

– Може би.

– Накъде да карам?

– Натам!

Тесен корниз опасваше зданието. „Онова“ се намираще нейде по средата на корниза. По стъклената стена не можеха да се изкачат. Оставаше да кацнат с реалета на висящия балкон и оттам...

Балконът беше малко по-широк от реалета. Вълкът изскочи, щом Сел отвори вратата. Вятърът я тласна обратно на седалката. Вълкът се промуши през парапета. Сел погледна надолу и ѝ стана страшно. Но вълкът вече вървеше по корниза, сякаш беше дъска, сложена на земята. Дъхът на Сел замря. Метър, още един, още, още... Вълкът се спря.

„Защо се бави?“ недоумяваше Сел. Не се решаваше да викне, за да не го уплаши.

Вълкът вдигна глава. И изведнъж Сел разбра: вълкът бе намерил онова, което търсеха, но не можеше да го вземе – липсваха му послушните човешки пръсти, ония забележителни, нежни и гъвкави творения на природата.

Вълкът се връщаше по корнизата. Носът му допря коляното на Сел. Думите бяха излишни. Той настояваше тя да действа. Сел прехвърли крак през перилата. Движеше се като в треска и в същото време със странно спокойствие. Опря гръб о зданието. Стъпалата и се поместиха на корнизата. Знаеше, че не бива да гледа надолу. Направи крачка, още една. Колкото по-силно се опираше о зданието, толкова по-осезаемо ставаше поклащането му. Амплитудата на люлеенето беше нищожна, но нарушаваше равновесието, което с мъка пазеше Сел. Сега вече се олюляваше и Космическата кула. Тъмната бездна привличаше Сел като магнит. Затвори очи. Всичко изчезна, остана само равномерното люлеене на стената, тялото бавно се нагласяше към ритъма на поклащането, съзнанието търсеше равнодействащата, която би му дала устойчивост. Със затворени очи Сел направи няколко крачки. Всичко беше много просто, ако не беше въображението. Защо ли си затвори очите, щом във въображението и

веднага се появи и пропастта долу, и тесният корниз, и падането във бездната, започващо със слабост в краката...

Въображението натрапваше на тялото своя трескав ритъм. Тръпки полазиха Сел. Тя се заклати, загубвайки равновесие, задъха се от ужас. Нечии здрави зъби я стиснала за глезена, Сел облекчено въздъхна. Призраците отлетяха. Вълкът стискаше крака и като с клещи, Отмалялото тяло изведнъж получи опора.

Сел не се решаваше да отвори очи. почиваше си от зловещата игра на въображението, едва сега разбра цялото безумие, самонадеяността, тласнали я към корнизата. Само решителност и мъжество не достигаха, нужен беше и опит отдавна щеше да бъде долу, ако не беше опората, която и даде вълкът, яко не беше чувството за реалност, Което той и възвърна.

Тя премести единия си крак, издърпа другия. Не бива за нищо да мисли, трябва само слепешката да се движи, подчинявайки се на насочващата хватка на вълка. Щом изчезна страхът и угасна въображението, тялото вече само пазеше равновесие. Най-после леко стискане и подсказа: „Стоп!“ Предстоеше най-трудното – трябваше да отвори очи и да погледне надолу.

Светкавици непрекъснато раздираха небето. Сел гледаше само грапавата, измита от дъжда плоскост на корнизата, стори и се, че вижда пясъчинката, прегъна коляно, пренесе тежестта на него. каменната плоскост се уголеми, приближи се. Сега Сел ясно видя пясъчинката, легеше съвсем наблизко и потрепваше от падащите капки. За известно време светкавиците стихнаха, после се появиха изведнъж няколко. Пясъчинката

заблестя като диамант, Сел бързо протегна ръка.

...Когато се озоваха пак на площадката, Сел се опря на стената. Подът се люлееше, ръката и се облегна на гърба на вълка. Сърцата им биеха еднакво лудо.

Долу легеше умитият от дъжда град. Техният град. Успокояващо потропваха дъждовните капки. Подът престана да се люлее и тя вече здраво стоеше на него.

[⏪](#)

Внуци на техните внуци

Научно-фантастичен разказ

Артур Селинг

– Кот-ка се чете котка – каза Ем.

– А какво е котка? – попита Пол.

– Ето я. Виж каква дълга пухкава опашка има.

Но Пол обиден блъсна книгата.

– Искам жива котка, искам да я дърпам за опашката.

– Котките съществуват не за да ги дърпат за опашките – каза Ем. – Хайде продължавай, кот-ка се чете...

– Котка, котка, котка! – завика и затропа с крака Пол.

Ем почака малко, после продължи урока.

– Така. Котката седи на килима. Килим. Ето го килима – тя посочи на момченцето килима. – Истински килим.

Пол презрително изсумтя и по някаква непонятна детска логика каза:

– А ти отде знаеш, че това е котка, нали ние нямаме котка?

Ако Ем беше човек, би въздъхнала. Но тя само си помисли дали е редно момченцето да задава такива въпроси. От една страна, е добре – това показва, че може да разсъждава; от друга, е лошо – защото може

да попречи на заниманията му. Виж, Елен е съвсем друга. Тя просто слуша и повтаря думите, само че никога не знаеш дали разбира значението им.

– Защо аз нямам истинска котка, Ем? – запита Пол. – В книжката момчето си има котка. А аз защо нямам истинска, жива котка? Искам жива котка, жива като нас.

През мозъка на Ем преминаха цял рой мисли. Преди всичко самата тя не е жива. И от тази мисъл почувствува нещо, което човек би назовал болка. Но всъщност беше нещо друго, по-лошо – нали роботът не чувствува болка. Ем си помисли още и колко трудно се обучават децата по книги, в които се разправя за деца, живеещи съвсем иначе, колко трудно е да отговаряш през цялото време уклончиво на въпросите им.

– Джей снощи ми чете едно разказче, там си купуват котка от магазина. А ние защо не си купим котка от магазина? – Пол се намръщи и прибави: – А какво е това купувам?

Трябва да поговори с Джей, да не им чете всякакви разкази. Прекалено е добродушен и безотговорен.

– Как се купува? – повтаряше Пол, като я дърпаше за металното коляно.

– Да дадеш нещо в замяна срещу друго, което искаш да получиш. Например... – тя се запъна. Какво беше по-нататък? Но все пак правилно му отговори. Чула го бе от възрастните... по времето, когато тук имаше още хора. Те се шегуваха тогава, защото за тях думите купувам и... как беше..., а, да, продавам, нямаха смисъл.

– Това не е важно.

– А кое е важно?

– Да си учиш уроците.

– Не, аз питам какво е това важно?

– Ако се учиш добре, ще узнаеш какво е важно – Ем разбираше, че обяснението ѝ не е много убедително, особено за шестгодишно дете. И побърза да добави: – Например, ако изучиш всички мъчни думи, ще можеш да четеш онези дебели книги.

Странно, този път детето не се зарадва, като чу за дебелите книги.

– Те лъжат! – изтърси то. – Не искам нищо да уча. Книгите лъжат... и за котките, и за дърветата, и... – И Пол се разрида.

– Не се казва нема, а няма – поправи го Ем и веднага с досада си помисли – нима

има някакво значение, когато са останали само четиримата? Протегна ръка да погали момченцето, но то се отдръпна.

– Хайде, престани – каза тя, като се стараеше гласът ѝ да звучи по човешки нежно и утешително, макар да съзнаваше, че не ѝ се удава. – Във всеки случай дървета имаме.

То вдигна очи, лицето му пламна от негодувание.

– Това не са дървета! – викна сърдито то. – Това са някакви противни плевели. На истинското дърво можеш да се покатериш.

– А доколкото чух, ти каза, че книгите лъжели за дърветата. – Този път Ем успя да понижи гласа си почти до шепот. Може би Пол ще разбере, че тя просто се шегува.

Но в отговор той пак се разплака.

– Но ние имаме дървета. И пак ще имаме – каза тя. Дали ще имат? Надеждата е много малка. Но на Ем не ѝ се искаше да мисли за това. – Виждала съм ги с очите си. Нали вярваш на своята Ем? – Тя пак протегна ръка и този път детето не се отдръпна. Завря главичка в твърдите ѝ студени метални колене.

– О, Ем – изхлипа то. – О, Ем!

Това вече не бяха сълзи на гняв и отчуждение. Момченцето плачеше за всичко загубено и ако Ем беше човек, навярно също

би заплакала. Но тя само погали влажната му светла косица с тромавите си, непригодени за галене пръсти, и каза:

– Хайде стига, стига – но думите ѝ прозвучаха прекалено високо, механично и тя млъкна, взе момченцето на ръце и почна да го люлее, за да го успокои.

Когато Джей и Елен се върнаха от оранжерииите, Ем все още държеше Пол и лекичко го люлееше.

Елен се втурна в стаята с вика:

– Виж какво имам! Цвете! Истинско цвете!

– Ш-ш-ш! – прошепна Ем.

– О, Ем, може ли да го събудя, за да му покажа моето цвете? – Тя вдигна високо увехналото бледожълто цвете.

– Не бива! – каза Ем. – Той е уморен. – Тя се обърна към Джей; – Откъде се взе това цвете?

– Само е поникнало, Ем – отвърна Джей. – Намерихме го в лехата между зеленчуците.

– Наистина ли Джей?

Джей поклати отрицателно глава не защото заговори съвестта му. Не, просто знаеше, че Ем все едно ще научи истината.

– Аз... посадих няколко семена. Чувалчето със семена се бе скъсало и намерих семената на пода. Не може да е вредно, Ем.

– Но нали се бяхме уговорили, че нищо няма да пипаме. Не знаем какво може да се случи.

– Напразно се тревожиш, Ем. Преди да ги посадя, прочетох цяла книга. Струваше ми се, че трябва с нещо да зарадваме децата. Те толкова малко...

– А не ти ли се струва, че е време да ги сложиш да спят? – побърза да го прекъсне Ем. Тя забеляза, че Елен скри жълтото цвете зад гърба си.

– Разбира се – съгласи се Джей. – Но по отношение на тези семена си помислих, Ем, че си струва да ги...

Той се запъна. Роботите нямаха лицеви мускули, с които да изразяват вълнуващите ги чувства без думи. Но от това, как го гледаше Ем втренчено, той разбра, че е по-добре да не продължава.

– Добре, Ем. Дай, аз ще отнеса момчето. Да вървим, Елен. Време е да спите.

Но Елен не помръдна. Тя гледаше въпросително Ем.

– Може ли да взема цветето в леглото, Ем?

– Разбира се, че може, Елен – след минута колебание отвърна Ем. Дори и да е опасно, вече нищо не можеха да сторят. – Ще наляя в една чаша вода и ти ще го поставиш до леглото си. Съгласна ли си?

– О, Ем, благодаря ти!

Момиченцето се спусна и я прегърна за коленете. Ем внимателно я отстрани, защото момиченцето щеше да почне да я целува. Елен проявяваше по-буйно чувствата си от Пол. А при мисълта, че детето вместо майка си може да целува само нея – студения метален робот, Ем още по-остро почувствува несъстоятелността си.

Тя постави Елен на пода и видя, че по лицето на момиченцето се изписа разочарование. Така се случваше всеки път, когато възпираше детските ѝ непосредствени пориви. Но погледът, който ѝ отправи Елен, когато излизаше подир Джей, беше съвсем неочакван.

Когато Джей се върна, тя все още стоеше в същата неудобна за един човек поза. Джей седна и тя седна насреща му. Навикът да седят също бяха придобили от хората.

Джей неспокойно се размърда.

– Елен не пожела да ѝ чета приказки – каза той.

– А, така ли!

– Ем – заговори Джей, – много ли ми се сърдиш за тия цветя?

– Просто смятам, че си глупав – отвърна тя. – Не бива да рискуваме. Микроби, спори... всичко е ново, нямаме понятие какво може да се случи.

– Но нали им направихме всякакви ваксини. Нима забрави, Ем?

– Млъкни! – сърдито го прекъсна Ем. Разбира се, че помни. Как би могла да забрави? През ония години трябваше да запомни толкова много набързо дадени наставления: как се повиват и къпят бебета с ръце, не предназначени за такава работа; как се гледат и възпитават деца, как се обучават, как да им преподава неща, които никога сама не бе изучавала, защото или не са ѝ били нужни, или са били вложени в паметта ѝ от самото начало.

Роботът няма нерви, нали е устроен по-иначе от човека. Но едва ли е по силите на работа да възпитава децата на хората – мислеше си Ем. Пред погледа ѝ се появи пак същата фантастична картина – тя не издържа напрежението и във всички посоки хвърчат винчета, пружини, синтетични клетки на изкуствения ѝ мозък. Тази картина я смути и изплаши.

Джей е съвсем друг. Откакто го наруга, седи като дърво и мълчи. Тя си припомни първите дни, когато още не бе легнал на плещите им тежкия товар на отговорността. Колко бяха тогава безгрижни!. Хората се обръщаха към тях, като че бяха мъж и жена. А просто по една случайност на Джей бяха дали мъжко име, а на нея – женско. Той е от

първите модели, затова е такъв огромен, тромав и недодялан; тя е по-малка, по-подвижна и по-склонна да се тревожи. И той, а не тя, се опитваше да подражава на хората в шегите им, мъчеше се да проумее какво ги кара да се смеят, танцуваше непохватно, за да ги развесели, когато виждаше, че са се умърлушили. А тя през това време се научи да готви, макар да не влизаше в задълженията ѝ: впрочем танцуването също не влизаше в задълженията на Джей. Понеже живееха сред хора, те постепенно се научиха да се държат като съпружеска двойка: от време на време той почваше да се хвали, че е по-голям и по-опитен, а тя лукаво намекваше, че от това не е станал по-мъдър. А откакто останаха сами на кораба, той се стараеше децата да живеят по-весело, а тя се грижеше за сигурността им. И като всяка жена, съзнаваща, че е по-умна от мъжа си, тя не му го подчертаваше прекалено често. Но този път нямаше да се размине без разговор.

– Ако с тях се случи нещо, ние ще останем съвсем сами. Ти просто не разбираш колко крехък е човешкият организъм.

– Не, Ем, разбирам.

– Не става дума само за физиката им – продължи тя, без да го слуша. – И книжките за четене трябва да се подбират с разум.

– Но какво толкова съм направил?

– Не бива да им четеш разкази за деца, които имат неща, които ние не можем да им дадем. По-добре им чети приказки.

– Но приказките не са чак толкова много. Те ги знаят вече наизуст. И въобще, щом хората са държали тези книги, значи не могат да бъдат вредни за децата. Не съм ли прав?

– Ох! Бих искала да знам няма ли да поумнее някога квадратната ти тиква. Не разбираш ли, че ако бяха живи родителите им и можеха всичко сами да им обяснят, щеше да бъде съвсем друго?

– Е да, разбира се. Просто не бях помислил, че...

– А ти се научи да мислиш – рязко го прекъсна Ем.

Джей наведе очи.

– Ама аз мисля – каза той, след като помълча малко. После я погледна и каза: – Например мисля, че скоро ще трябва да им кажем истината.

Ем се изплаши.

– Защо заговори сега за това?

– Защото напоследък се държат не както преди. Питат за голямата врата и някак особено я гледат. Та си помислих...

– Да, вярно – каза См. – Но аз се боя. Как ли ще реагират? Ами ако това знание им навреди?

Минути минаха в мълчание. После Джей предложи:

– Може би ще е най-добре да им го разкажем като приказка. Ще измислим дълга приказка за всичко. И тогава няма да има нужда да им казваме истината.

Ем сложи металната си ръка на рамото му.

– Мили ми Джей, нима ти можеш да измислиш такава приказка?

Той мълчаливо поклати глава.

– И аз не мога – каза Ем. – Но дори и да можем, приказката ще ни помогне само за известно време. И тогава към сегашните ни дребни хитрувания ще се прибави още едно, но много по-сериозно. Тъй или иначе, след две-три години те ще бъдат вече достатъчно силни и сами ще отворят голямата врата. Няма да успеем да ги удържим. По това време ще трябва да знаят всичко. Ще трябва постепенно да научават истината, ще почнем с по-маловажните неща, така че накрая, когато им кажем най-главното, да не им подействува като удар.

– Да ти призная, не разбирам защо ги учим, че кот-ка се чете котка, а две и две е четири – забеляза Джей. – Ще им е нужно ли?

– Та как ли ще го разбереш! – каза Ем пак рязко. Без да вниква в сложността на нещата

с праволинейния си и по-примитивен ум, той беше по-близо до истината от нея, колкото и да не й се искаше да го признае – затова му отвърна така рязко. – Това развива ума им. Дисциплинира ги. Подготвя ги за бъдещето.

– Просто така си помислих – побърза да каже Джей. – Ти знаеш по-добре от мен, Ем.

Но много скоро Ем разбра, че е невъзможно да казваш истината за маловажното, а да премълчаваш най-главното. Недоумението на децата от ден на ден растеше, вече учеха без желание. В обучението не напредваха нито крачка, все още стояха на уроците за петгодишни деца. Докато спяха, Ем четеше методичните указания, за да усъвършенствува начина на преподаването, мъчеше се да разбере каква грешка е допуснала.

Двете деца имаха остър ум. Опитваха с въпроси да разкъсат мрежата от недомлъвки, ставаха все по-проницателни, все по-често объркваха учителката си. И след време тя съвсем ясно разбра, че всяко ново хитруване от нейна страна е вече крачка назад. Когато децата я молеха, настояваха да им обясни нещо, тя им отговаряше с научни непознати думи, като им казваше, че по-просто не може да се обясни; по-късно те щели сами всичко да разберат, трябвало само да се учат прилежно. Но скоро и това вече не помагаше,

децата отгатнаха хитростта ѝ. Разбра го по изразенията на лицата им, по това, че все по-често я гледаха с недоверие, обидени.

Най-трудното дойде, когато по време на един скучен урок по математика Пол зададе въпроса:

– Защо не ни пускате да играем с децата, да се катерим с тях по дърветата? Защо винаги държите заключена голямата врата? – В очите на Пол имаше сълзи, но той не се разплака. Тези мълчаливи сълзя накараха Ем да се реши.

– Ще ви разкажа - каза тя. И погледна към Джей. Той ѝ кимна. Дори и той разбираше, че този път няма да се изплъзнат от отговора.

Децата се спогледаха с широко отворени очи.

– Но преди това трябва да ми обещаете, че ще бъдете храбри. Сега ще чуете съвсем не онова, което очаквате. Ние с Джей сме тук само за да ви възпитаваме, да се грижим за вас, за да израснете умни и здрави. Твоите родители, Пол, умряха, и твоите, Елен. Някога тук живееха двадесет души, но сега всички са мъртви.

– Разбираме – каза Елен. – Значи не са живи. Като килима и стола. Но къде са? Нека да са мъртви, но защо не са тук?

С известно даже облекчение Ем разбра: децата нямат никаква представа за смъртта.

Тогава може би не ще бъде толкова трудно? А за смъртта ще им обясни по-късно, когато осъзнаят колко е важно да си жив.

– Защото за мъртвите няма място сред живите. Те могат да съществуват само в мислите на живите. Ние с Джей често мислим за вашите родители и за другите хора. Нали, Джей?

– Какво? Ах да, да.

– Защото те и нас са създали – продължи Ем. – Не вашите родители, но други, също такива умни хора. Ние сме радостни, че сме се появили на този свят, и сме им благодарни. Ето защо се грижим за вас. Ето защо вие трябва да се учите, за да израснете умни като тях. – Стана и тръгна към вратата. – Елате – повика ги тя.

За миг децата я загледаха, не вярвайки на очите си. После с радостни викове се затичаха към нея.

– Ще ни пуснат, ще ни пуснат!

– А на дърветата може ли да се покатерим, Ем?

– А там има ли магазини?

Хванала дръжката на вратата, Ем се спря.

– Там няма дървета. Нито магазини.

Те замръзнаха на местата си и вдигнаха очи към нея, пълни с обида и недоумение.

– Значи книгите наистина лъжат – бавно каза Пол.

– Не, не лъжат. Само че сега нямаме нито дървета, нито магазини. Преди имахме всичко.

– Както в приказките, нали? Едно време е имало всичко, а сега няма нищо, така ли? – каза Елен.

– Нали ви казах, че ще чуете не това, което очаквате. Е, ще дойдете ли с мен?

Ем изгледа подред Пол и Елен: Може би ще се изплашат? Но тя недооценяваше любопитството им, жаждата им да се измъкнат най-сетне на свобода.

– Да, Ем. – отвърна Елен.

– Да – каза Пол.

Тя отключваше вратата и изпитваше същото чувство, както в часа, когато умираха последните хора. Чувствуваше безсилието си. С тревога съзнаваше, че когато имаш работа с неодушевени предмети, две и две е винаги четири, а с хората, особено с децата... отговорът може да бъде съвсем друг, най-неочакван.

Най-после отвори вратата и пред тях се разкри слабо осветен коридор.

– О-о! – разочаровано извикаха децата.

– Да вървим – бързо каза Ем и ги хвана за ръце. Но в този миг забеляза, че Джей не е до тях. Той отстъпваше навътре в стаята. – А ти няма ли да дойдеш?

– Разбира се, идвам – отвърна той и тронаво закрачи подире им.

– Само без лудории – каза на децата Ем. – Дръжте се за мен.

Повървяха малко по коридора и изведнъж Елен каза:

– Аз ги усещам.

Подът потрепваше от боботенето на моторите. Заслизаха по стъпалата.

– Вече ги чувам – каза Елен.

– Сега ще ги видите.

И ето ги най-сетне пред машините, огромните машини, които боботят, бучат, а на таблото с уредите мигат светлинки.

– Уу-ух! – въздъхна момченцето. – Виж, колелото се върти. Колко е голямо-о-о!

– Тази машина ни дава въздух – обясни Ем.

Пол пое дълбоко въздух и каза:

– Как чудно мирише...

– Това е озон – обясни Ем.

– А какво е това озон?

– Точно не знам – каза Ем. – Някакъв особен въздух. Всичко е описано в книгите. И как се спират машините и как се включват, и как се пускат по-бързо. Сега те само равномерно потракват. А когато работят с пълна мощ, е съвсем друго. Елате. Ще ви покажа нещо – тя ги заведе в командната кабина. И изведнъж я обзеха съмнения.

Ръката ѝ, посегнала към бутона, замря. Но тя знаеше, че връщане назад няма, и натисна копчето.

Децата ахнаха смаяни, изплашиха се да не паднат и заотстъпваха назад. Тя ги прегърна за раменете.

Екраните и над главите им, и под краката им, и около тях изведнъж оживяха. Те сякаш се озоваха в пулсиращото сърце на Вселената. Но децата не знаеха какво е Вселена, за първи път в живота си виждаха звезди и за тях всичко беше като сън – прекрасен и величествен.

Първ наруши дългото мълчание Пол. Прошепна само една дума – звезди. Не го каза нито на Елен, нито на Ем или Джей, даже не и на себе си. Просто се обръщаше към тях, към звездите.

– Това са диаманти – каза Елен. – Като в онази приказка. Диаманти и изумруди. Ем, дай ми една звезда, искам да я подържа.

– Не мога – каза Ем. – Знаеш ли колко са далеч? – И в същия миг осъзна, че думите ѝ нямат никакво значение за тях.

– Гледайте! – извика възбудено Елен. – Гледайте, облак! Колко е голям!

Наистина, донякъде приличаше на облак. На какво ли друго можеха да я оприличат деца, не видели никога земното кълбо? Но

Ем нали беше учителка, не може да се сдържи и ги поправи:

– Това е мъглявина.

Елен не я слушаше. Тя подскочаше на едно място и плескаше с ръчички.

– Моят облак, моят! Ще го нарека с най-прекрасното име. А ти, Пол? Искаш ли ей онази там синкава звезда и червеникавата да са твои?

Но Пол се извърна от екрана, на лицето му се бе изписало недоумение.

– Какво има, Пол? – попита го Ем.

– Не разбирам.

– Какво не разбираш?

– Защо сте крили през цялото време това от нас?

– Защото... – Ем се запъна. – Защото не знаех дали сте готови за това.

– Готови? – повтори момченцето и макар в гласа му да звучеше въпрос, в същото време се долавяше непоколебима увереност.

– А защо да не сме? – Елен я погледна също с недоумение.

Господи, помисли си Ем, нима са се тревожили напразно с Джей? Нали се стараеха да спазват съвсем точно инструкциите? Разумът ѝ подсказваше, че инструкциите са умни. Но дали е така всъщност? Може би и тя самата, и родителите на децата са преувеличавали

опасността. Може би именно затова, че някога бяха живели на Земята и не разбираха, че за децата, родени в Космоса, всичко ще е по-друго. Не, просто децата не съзнават още напълно значението му.

И тогава тя им каза истината.

Каза им, че това е първият звезден кораб и че друг може би още дълго време няма да има, защото да се построи и подготви един звезден кораб, съвсем не е проста работа. И освен това дали ще се намерят желаещи да се отправят в пътешествие, което ще продължи много години и хората може би ще умрат, преди да са стигнали целта. И техните деца ще продължат полета към далечната цел.

Каза им и как всичко всъщност се е случило. Хората умрели прекалено рано. Болест сразила първото поколение, още преди да навлязат в междузвездните простори. Неизвестна радиация засегнала нервната им система и всички се разболели. Това се случило малко преди да се родят двете деца. И Ем, колкото можела, помагала при раждането, защото по това време били останали живи само няколко души, а и те били почти парализирани.

После умрели майките и останалите хора. Но те вече имали някаква надежда, че делото им няма да пропадне.

Изведнъж Ем разбра, че за децата всички тези разговори за звездите и звездните кораби са лишени от смисъл. Тогава почна да им разправя каквото знаеше за Вселената, за неизмеримите ѝ простори и дълбини и какъв велик подвиг е да се отправиш в Космоса.

Ето защо двамата с Джей така старателно се грижат за тях, ето защо ги учат да четат и да разбират книгите – нали те, Елен и Пол, трябва да продължат великото дело. Нали един прекрасен ден корабът им ще кацне на далечната, непозната планета и без тяхната помощ двамата с Джей няма да се справят.

Джей им разправи за какво са били създадени с Ем – за да управляват кораба по време на излитането от Земята и при кацането в моментите на претоварване. И още – за да изследват новите светове, защото на хората отначало ще им бъде прекалено трудно. Но без помощта на хората те нищо не биха могли да направят, хората трябва да ги ръководят, да насочват действията им.

Джей млъкна. Мълчеше и Ем. Пръв заговори Пол и, както им се стори, съвсем не за това, което очакваха.

– Значи вие няма да умрете – ти и Джей?

– Разбира се, не – отвърна тя. – Ние и по-нататък ще се грижим за вас, а после и за

вашите деца. Ще работим, както се полага, на добри машини. – Сега е моментът да им обясни по какво машините се отличават от хората.

– Вие не сте машини – упорито заяви Елен. – Машините не могат да бъдат толкова умни.

– Ние сме именно умни машини – възрази Ем и като реши, че се е отклонила от темата, продължи: – Сега навярно разбирате защо тук няма дървета, котки и други деца. Те са много далеч, както звездите.

– А коя от тези звезди е Земята? – запита Пол.

– Земята не се вижда оттук – отвърна Ем. – Тя е много далеч. И после Земята не е звезда, а планета, която се върти около звезда.

– Около коя звезда? – попита Пол, но Ем не можа да му отговори – не знаеше.

– Ще видя на картите – побърза да каже тя, – и тогава ще ви я покажа. Съгласни ли сте?

– А от Земята всичко това вижда ли се? – попита Елен.

– Не, съвсем не така. Там през половината денонощие въобще не се виждат никакви звезди, защото звездата свети много силно.

– Значи до Земята е много далеч? – възкликна Пол. – Но там има всичко, нали, и

дървета, и котки? И децата виждат всичко това всеки ден.

– Сигурно ти се завива свят, нали? – запита Елен. – Защото Земята все се върти, върти?

– Не – каза Ем. – От въртенето на Земята на никого не се завива свят. Нали и ние с вас летим сега с огромна скорост, а на вас не ви се завива свят? Вярвайте на своята Ем, там е имало нещо, иначе родителите ви не биха поискали да напуснат Земята, нали?

– Да – съгласи се Пол, но не много уверено.

И изведнъж Джей, същият Джей, който почти през цялото време бе мълчал, страхувайки се с някоя непредпазлива дума да не сбърка нещата, каза поривисто:

– На тях просто им е омръзнало непрекъснато да се въртят около една и съща звезда. Просто им е станало скучно. И не са искали същото да се случи и с децата им.

Млъкна така внезапно, както заприказва, и се извърна, сякаш се изплаши да не е казал нещо нередно.

Ем докосна квадратното му рамо. Погледите на децата ясно говореха, че Джей бе казал точно каквото трябва. Той се обърна към нея и тя му кимна.

– А когато долетим в новия свят, ще има ли там дървета и котки? – запита Пол.

– Може би – отвърна Ем. – Възможно е там всичко да има (Някога бе чула хората да говорят за това.)

И в същия миг ѝ стана съвестно. Правилно ли постъпва, като не им казва всичко докрай? Понечи да заговори, но замълча. Не, не бива. Най-трудното мина. А сега то е най-главното.

– Всичко ли? – попита Пол.

– И великани ли? – запита Елен. От любопитство очите ѝ бяха станали съвсем

кръгли. – И вълшебници ли? И вълшебни замъци ли?

– Да – отвърна Ем. – Там може да има и великани, и вълшебници, и още много други неща. Но само запомнете: не ви обещавам, че там ще има всичко, а само казвам, че е възможно да има.

Тя не им каза, че корабът им ще долети до онази планета чак след сто и двадесет години. По-късно ще го узнаят.

Бунтът на работа

Откъс от книгата „Космическа одисея на 2001 г.“

Артър Кларк

Корабът беше излетял преди тринадесет дни, а Дейвид Боуман вече не вярваше, че някога е водил друг живот освен съществуването в затворения свят на „Дисквъври“. Преди пет години започна подготовката за полета, наречен „Проект Юпитер“, Планираха го като първи управляем полет до тази най-голяма планета.

Освен Боуман и Пул в състава на екипажа влизаха още трима души. Тяхната работа щеше да започне, едва когато корабът навлезе в крайната си орбита и затова през цялото време на полета те щяха да прекарват в сън.

В състава на екипажа имаше и шести член, но той не беше човек. Това беше най-ново усъвършенствувано изчислително устройство ЕАЛ-9000 – мозъкът и нервната система на кораба.

ЕАЛ беше подготвен за експедицията не по-малко старателно, отколкото неговите живи колеги. Най-важните му задачи бяха да командва всички системи, които осигуряват живота на кораба, непрекъснато да

контролира налягането на кислорода, температурата, херметичната обвивка, радиацията и другите взаимосвързани фактори, от които зависеше живота на крехкия човешки товар. ЕАЛ можеше да прави сложни щурмански изчисления, да извършва необходимите маневри и когато е нужно, да променя курса на кораба. Освен това, той можеше непрестанно да следи спящите членове на екипажа. Главно средство за общуване между него и колегите му беше устната реч. Пул и Боуман можеха да говорят с него, като че ли беше човек, а ЕАЛ отговаряше на великолепия образен човешки език, който беше научил през седмиците на своето електронно детство.

Можеше да се случи така, че ЕАЛ да бъде принуден сам да поеме командването на кораба. При извънредни обстоятелства, ако на неговите сигнали никой не отговори, той трябваше да събуди спящите членове на екипажа, като използва електрически или химически стимулатори. Ако това не му се отдаде, той бе задължен да изпрати радиograma до Земята и да чака по-

нататъшни указания. И най-после, ако се случи така, че отговор от Земята не се получи, ЕАЛ можеше да вземе необходимите мерки за съхранение на кораба и да продължи полета: та нали единствен той знаеше истинската му задача, която бодърстващите астронавти дори на подозираха.

Минаваха седмици, „Дисквъри“ беше минал вече орбитата на Марс и летеше към далечния Юпитер. Дори от разстояние тридесет милиона километра Юпитер беше най-внушителното небесно тяло сред всички, които се виждаха пред тях.

* * *

Познатите звуци на песента „Честит рожден ден“, долетели през повече от един милиард километра космическо пространство със скоростта на светлината, звъннаха в тясната кабина и заглъхнаха между контролните екрани и прибори. Семейство Пул седеше малко напрегнато, потънало в мълчание.

– Е, Франк... мислено сме с теб и ти желаем щастие за рождения ден.

– Пази се, мили – добави мисиз Пул с глас, пълен със сълзи.

– Моля за извинение, че прекъсвам празненството – каза ЕАЛ, – но имам важна новина.

– Какво се е случило? – в един глас попитаха. Боуман и Пул.

– Изпитвам затруднение при поддържането на връзката със Земята. Нередност в блока АЕ-35. Според данните на моя център за аварийни прогнози през следващите седемдесет и два часа блокът може да откаже.

– Да видим какво е положението с оптичното насочване.

– Готово, Дейв. Засега насочването е в ред.

На контролния екран се появи полумесец с безупречна форма, много ярък върху черния, почти беззвезден фон. Около половин минута Боуман и Пул мълчаливо изучаваха екрана.

– Знаеш ли къде е повредата? – попита Боуман.

– Повредите се преплитат – отговори ЕАЛ – и не мога да уточня къде именно. По всяка вероятност в блока АЕ-35.

– Какво предлагаш?

– Най-добре е да се замени блока с резервен.

Боуман включи предавателя.

– До контролния пункт, говори Хикс-Делта-Едно. В два нула пет центърът за аварийни прогнози на нашия бордови изчислител девет три нули показва вероятност за авария

в блока Алфа-Енох-три-пет в следващите седемдесет и два часа. Моля прегледайте вашия телеметричен контрол и проверете блока на моделиращото устройство. Потвърдете вашето съгласие за плана ни да се излезе от кораба и да се замени блока Алфа-Енох-три-пет.

Отговорът дойде, когато Боуман, за да съкрати времето, играеше с ЕАЛ на една от геометричните игри, като се опитваше да го победи.

– Хикс-Делта-Едно, говори Контролният пункт, потвърждаваме приемането на вашия две-едно-нула-три. Проверяваме телеметричната информация на нашето моделиращо устройство, резултата ще съобщим. Одобряваме вашия план за излизане от кораба и замяна на блока Алфа-Енох-три-пет, без да чакате възможната авария...

На „Дисквъри“ имаше кълбовидни капсули или „космически гондоли“ с диаметър около два и половина метра. Те бяха незаменими при изпълнението на строителни и ремонтни работи в открития Космос. Пул облече скафандъра си, прехвърли се в гондолата и десет минути внимателно проверяваше всички уреди за управление. След като се убеди, че всичко е в ред, даде по радиото команда на ЕАЛ.

– Говори „Бети“. започвай изтеглянето.

След пет минути ЕАЛ доложи:

– Изтеглянето завърши.

– Отвори външния люк.

ЕАЛ повтори заповедта; достатъчно беше Пул да каже „Стоп“ и в същия миг ЕАЛ щеше да прекрати изпълнението на операцията.

Външните стени на шлюза се разтвориха. Пул усети как капсулата леко се заклати – последните остатъци от въздуха излязоха от камерите. След като стигна до антената за далечна връзка, Пул внимателно се огледа. Голямата шестметрова чаша на антената беше наклонена точно към Слънцето, защото Земята беше почти на една линия със слънчевия диск.

Ето го – малко металическо капаче, под което се криеше причината за неизправността.

– ЕАЛ – каза Пул по радиото, – сега ще извадя блока. Изключи захранването.

– Захранването е изключено – доложи ЕАЛ.

– Новият блок е на мястото си. Включи захранването!

– Захранването е включено – отговори ЕАЛ.

– Направи проверка по прогнозата за аварии.

Не минаха и десет секунди и ЕАЛ доложи:

– Блокът е напълно изправен.

За тези секунди роботът проведе толкова изпитателни проверки, колкото не биха могли да направят стотина живи оператори.

– Много добре! – весело отговори Пул. – Поставям капачето на място.

След петнадесет минути той вече плуваше с гондолата към „гаража“, напълно уверен, че е изпълнил работа, която няма да му се налага повече да върши.

* * *

– Да не би да искаш да кажеш – възкликна Пул, по-скоро учуден, отколкото ядосан, – че напразно съм се мъчил?

– Изглежда, че е така – отговори Боуман. – Проверката показва, че блокът е напълно изправен. Дори при двойно натоварване прогнозата не предвещава никаква авария.

– Хикс-Делта-Едно, говори Контролният пункт, отговаряме на вашето две-едно-пет-пет. Вашият доклад за изправността на Алфа-Енох-три-пет се съгласува с нашата диагноза. Нередностите биха могли да бъдат във веригата на самата антена. Има още една вероятност, тя е по-сериозна. Вашият ЕАЛ може погрешно да е предсказал аварията. Няма причина за тревога, но ви молим да следите, дали няма да има други отклонения от нормалната работа. През последните няколко дни имаме повод да се

усъмним в някои малки нередности, но не толкова съществени, че да са нужни незабавни мерки. Продължаваме проверката, резултатите ще съобщим. Повтаряме: няма основание за тревога, в най-лошия случай ще се наложи временно да изключите вашия ЕАЛ и да предадете управлението на една от нашите машини.

Франк Пул беше дежурен, когато се получи радиограмата. Той се замисли, чакаше какво ще каже ЕАЛ, но ЕАЛ не се опита да опровергае обвинението. Какво пък, щом ЕАЛ не заговори, то Пул съвсем нямаше намерение да започва пръв.

Боуман беше станал и си сипваше кафе. Пул не много бодро му пожела добро утро. Макар че бяха прекарвали толкова месеца в Космоса, те все още брояха земните денонощия.

– Добро утро – отговори Боуман. – има ли нещо?

Те отлично се разбираха и всеки мигновено усещаше, кога се е случило нещо нередно.

– И така – бавно заговори Пул. – Контролният пункт ни хвърли малка бомбичка. – Той понижи гласа си, като лекар, обсъждащ болестта в присъствието на болния. – Струва ми се, че на борда имаме лек случай на ипохондрия.

И двамата знаеха, че ЕАЛ чува всяка тяхна дума и затова не можеха да не прибягват към деликатно уклончиви изрази. ЕАЛ беше техен колега и не им се искаше да го огорчават.

Боуман мълчаливо довърши закуската си. Пул въртеше в ръцете си празното кафениче. И двамата мълчаливо размишляваха. Оставаше им да чакат поредната радиограма и да гадаят дали ЕАЛ няма да заговори. Така или иначе атмосферата на кораба неуловимо се измени. Върху хората сякаш надвисна гнетяща тежест, за пръв път ги завладя чувството за някаква беда.

„Дисквъри“ престана да бъде щастлив кораб.

* * *

Вече лесно можеше да се определи, кога ЕАЛ се е приготвил да направи някакво непредвидено съобщение. Обикновените всекидневни сведения или отговорите на зададените му въпроси той изговаряше, без да се запъне, но ако се готвеше да даде информация, която изхожда от самия него, предшествуваше я своего рода електронно покашляне. Тази слабост се появи през последните няколко седмици.

Пул спеше. Боуман четеше, когато изведнъж ЕАЛ заговори:

– Хм... Дейв, искам да ви кажа нещо.

– Какво има?

– Вторият блок АЕ-35 също не е изправен. Моят център за аварийни прогнози предсказва авария през следващите двадесет и четири часа.

– Не разбирам какво става, ЕАЛ, но не може за два дни едно след друго да откажат два блока.

– Странно наистина, Дейв, но уверявам ви, авария заплашва блока.

– Добре, ще доложа на Земята, да видим какво ще кажат. Слушай, ЕАЛ – отново попита Боуман, – може би нещо те тревожи? Нещо такова, с което могат да се обяснят нашите затруднения?

Отново необикновено дълго мълчание. Най-после ЕАЛ заговори:

– Дейв, разбирам, че искате да ми помогнете. Но уверявам ви, грешката е или в системата на антената, или във вашия метод на проверка. Обработвам информацията съвсем правилно. Не искам да бъда настойчив, Дейв, но не съм способен да греша.

Беше неблагоприятно да се възразява и Боуман реши да прекрати спора.

* * *

– Хикс-Делта-Едно, говори Контролният пункт. Приключихме анализа на вашите затруднения с блока Алфа-Енох-три-пет.

Показанията на нашите две машини се съгласуват. Както подозирахме, блокът Алфа-Енох-три-пет не е повреден и не е нужно да го заменят. Причината за нередностите е в прогностичните връзки и според нас показва, че има някакво противоречие в програмирането. Можете да ги отстраните само при условие, че изключите вашия ЕАЛ.

Гласът от Земята изведнъж секна, изображението на екрана изчезна. В същия миг се чу тревожен сигнал и на неговия фон – гласът на ЕАЛ.

– Тревога! Тревога!

– Какво става? – извика Боуман, въпреки че вече знаеше какъв ще бъде отговорът.

– Авария в блок АЕ-35, както предвиждах.

– Излиза, че ЕАЛ е бил прав още в началото?

– Така излиза. Май ще трябва да му се извиним.

– Няма нужда – намеси се ЕАЛ. – Естествено, огорчен съм, че блок АЕ-35 отказа да работи, но се надявам, че това ще възстанови доверието ви в мен.

– Разбира се, ЕАЛ.

– Много се радвам. Знаете, че с голям ентузиазъм се отнасям към нашата експедиция.

* * *

Въпреки че миналия ден беше излизал в Космоса, Франк Пул отново изпълни цялата програма по подготовката: небрежност в Космоса – това е най-лесният начин за самоубийство. След като се убеди, че всичко е в ред, заповяда на ЕАЛ да отвори люка и изплува навън.

Пул отведе „Бети“ на шест метра от основата на антената и преди да излезе, предаде управлението на ЕАЛ. Настъпи мълчание. Пул бавно плуваше към антената. Някъде дълбоко в съзнанието на Боуман едва чуто дрънна звънне. Стори му се, че става нещо не толкова странно и дори не тревожно, а по-скоро нещо необикновено. Може би „Бети“ се е откачила и е изплувала.

– ЕАЛ, натисни спирачните до краен предел!

Беше вече късно. В момента на удара „Бети“ се движеше все още бавно. Но дори при скорост петнадесет километра в час, половин тон маса е смъртоносна и на Земята, и в Космоса. Боуман видя как космическата капсула отлита към звездите, двигателят ѝ работеше с пълна мощ.

– ЕАЛ – завика той. – Какво става? Натисни докрай спирачките на „Бети“! Натисни докрай спирачките!

Нищо не се промени. „Бети“ набираше скорост и се отдалечаваше от кораба. А след

нея, влачен от предохранителното въже, плуваше скафандър. Само от един поглед Боуман разбра: случило се е най-страшното. Спадналите гънки на скафандъра безпогрешно показваха, че в него няма налягане, че в него е същият вакуум, както и навън...

Но Боуман продължаваше безсмислено да повтаря:

– Франк... Франк... Чуваш ли ме?... Чуваш ли ме?... Ако ме чуваш, махни с ръка!...

* * *

Сякаш на „Дисквъри“ нищо не беше се променило. Всички системи работеха нормално. ЕАЛ внезапно заговори:

– Колко жалко, че така се случи с Франк...

– Да – отговори Боуман след продължителна пауза.

– Пул беше отличен член на екипажа.

Боуман не можеше да се примири с мисълта, че Франк е убит преднамерено. Просто невероятно изглеждаше, че ЕАЛ, който толкова дълго работеше безупречно, изведнъж е станал убиец. Би могъл да сбърка – грешат всички, и хора, и машини. Но да убие човек? И все пак трябваше да бъде нащрек: та нали ако това предположение е вярно, то и него, Боуман, го заплашва смъртна опасност.

Според инструкцията, в случай, че един от членовете на екипажа загине, оцелелият е длъжен да замени веднага загиналия с един от спящите. Процедурата по събуждането се намираше под контрола на ЕАЛ. Но имаше и ръчно управление за събуждане. То позволяваше да се проведат всички операции без участието на ЕАЛ. При извънредни обстоятелства, каквито възникнаха сега на кораба, Боуман естествено искаше да прибегне именно до този начин.

– ЕАЛ – каза той с твърд глас, – предай ми ръчното управление за събуждане на всички.

– На всички ли, Дейв? – попита ЕАЛ.

– Да!

– А вие уверен, ли сте, Дейв, че въобще трябва да будим някого? Отлично ще се справим сами. Моите блокове на паметта са достатъчни за всяка задача, която би се наложило да разрешим по време на полета.

Това предложение не можеше да бъде просто грешка. ЕАЛ отлично знаеше, че щом Пул е загинал, трябва непременно да събудят Уайтхед, а предлага коренно да изменят предписания план и излиза извън рамките на своята програма. Всичко, което се случи преди това в края на краищата, можеше да бъде случайност, но това... Това вече беше първият признак на бунт.

– ЕАЛ, превключи камерите на спящите на ръчно управление!

– Дейв, по колебанията в звуковата честота на вашия глас вадя заключение, че преживявате силно вълнение. Трябва да вземете хапче за успокоение и да си починете.

– ЕАЛ, аз командвам този кораб. И заповядвам да ми предадеш ръчното управление!

– Извинете, Дейв, но специалната инструкция С 1435 тире 4 гласи: кавички Ако загине екипажът или излезе от строя, изчислителят трябва да поеме управлението на кораба. затварят се кавичките. Следователно длъжен съм сега да пренебрегна вашите пълномощия, тъй като не сте в състояние да ги използвате разумно.

Ледено спокойствие обзе Боуман.

– Не съм излязъл от строя, ЕАЛ. Ако не изпълниш заповедта ми, ще бъда принуден да те изключа.

– Знам, че отдавна замисляте такова нещо, Дейв, но това ще бъде голяма грешка. Та аз съм способен да управлявам кораба по-добре от вас. И с такъв ентузиазъм се отнасям към нашата експедиция и вярвам в нейния успех.

– Слушай внимателно, ЕАЛ! Ако ти незабавно не ми предадеш ръчното управление за събуждане и не изпълняваш занапред всичките ми заповеди, веднага ще отида в централната камера и напълно ще те изключа.

– Добре, Дейв. Наистина вие сте командирът. Разбира се, ще изпълнявам всичките ви заповеди. Ръчното управление за събуждане е включено.

ЕАЛ удържа думата си. На таблото над хипотермичната камера с надпис „Автоматично“ светна друг надпис „Ръчно“. Боуман счупи печата и натисна копчето. И тук подсъзнателно Боуман изведнъж долови две необикновени събития. Преди всичко едва забележимо мигнаха лампите. И после едновременно се дочу някакво далечно и слабо бръмчене на електромотор. За Боуман всеки двигател на кораба имаше свой безпогрешно различим глас. Или се е побъркал, или го преследват халюцинации, или на кораба става нещо свършено немислимо. Долу, в шлюзовата камера, бяха отворени крилата на външния шлюз!

От минутата, когато в земната лаборатория на повече от един милиард километра оттук възникна електронното съзнание на ЕАЛ, всичките му възможности и способности бяха насочени към една цел.

Готовността му да изпълни заложената в него програма не би могла да се нарече дързост или дори мания, това беше единственият смисъл на неговото съществуване. През последните няколко милиона километра не му даваше спокойствие тайната, която не можеше да сподели с Боуман и Пул. Той, създаденият да говори истината, лъжеше през цялото време и приближаваше моментът, когато неговите колеги ще узнаят, че и той е помагал да ги мамят. Тримата спящи знаеха истината – те бяха истинският екипаж на „Дисквъри“, специално подготвени да изпълнят мисията, по-важна от която не е имало в историята на човечеството, защото на тях беше наредено да използват гравитационното поле на гигантския свят на Юпитер като пращка, която да изстреля „Дисквъри“ до увенчания с пръстени Сатурн. ЕАЛ усещаше в себе си противоречието, което бавно, но сигурно разяждаща електронната му психика – противоречието между истината и необходимостта да я скрива. Започна да греша като невропат, неспособен да забележи симптомите на своята болест и, разбира се, отхвърляше самата възможност за грешка. Гласът на Земята, който непрестанно контролираше неговата работа,

стана за ЕАЛ нещо като глас на съвестта и той вече не можеше безпрекословно да му се подчинява. Но това, че преднамерено искаше да прекъсне връзката със Земята, не би признан никому, дори на самия себе си.

Заплашваха го, че ще го изключат, ще го отрежат от всички сигнали, ще го поставят в състояние да не може да възприема. За него това беше равнозначно на смърт. И той започна да се защитава с всички достъпни средства. Без да проявява злоба, но и без състрадание, ЕАЛ беше решил да отстрани всичко, което му пречи, а след това, подчинявайки се на програмата, заложена в него, в случай на извънредни обстоятелства, да доведе експедицията докрай – сам, без никой да му пречи.

* * *

Не мина секунда и остро съскане, подобно на шум от приближаващ се смерч, заглуши всички звуци. Въздухът, измъкващ се от кораба, като мощен фонтан удряше в космичната пустош. В извития коридор бушуваше ураган и отнасяше със себе си всичко, което не беше здраво закрепено – дрехи, листове хартия, консервни кутии с продукти, чинии, лъжици... Все по-трудно можеше да се диша – навярно налягането в живачния стълб бе спаднало до 50-100 милиметра. Постепенно воят стихна –

ураганът губеше силата си. Дробовете на Боуман бяха напрегнати, като че ли се намира на връх Джомолунгма. След петнадесет секунди щеше да загуби съзнание, мозъкът му щеше да угасне от кислороден глад. Трябваше през останалите няколко минути да се спаси сам, без ничия помощ. За щастие вече по-лесно се придвижваше: потокът разреден въздух не го спираше. И зад ъгъла най-после се мярна жълтата светлинка на табелката „Аварийно убежище“. Изнемогвайки, Боуман се спусна към него, напипа дръжката и дръпна вратата към себе си. В малката камера имаше място само за един човек и за аварийния скафандър. Изведнъж стана тихо: шумът зад вратата утихна, целият въздух отлетя в Космоса, корабът беше пуст.

Нямаше смисъл да седи тук със скръстени ръце. Боуман беше решил какво трябва да прави. Облече скафандъра, провери херметичността му, леко отвори вратата и прекрачи в безмълвния вакуум на коридора.

Боуман приближи до Уайтхед. Само един поглед беше достатъчен. Червената светлина и безжизнените прави линии на самопишещите апарати потвърдиха неговата догадка. Същата съдба беше постигнала и Камински, и Хантър. Беше останал сам в лишения от въздух и наполовина осакатен

кораб, без всякаква връзка със Земята. Обаче в определен, и то доста конкретен, смисъл не беше сам. И за да може да се предпази от опасност, трябваше наистина да бъде напълно сам.

Измъкна се от централната шахта и доплува до каютата за управление. Боуман веднага разбра, че ЕАЛ реагира на неговото появяване.

– Слушайте, Дейв – заговори ЕАЛ. – Открихте ли причината за аварията?

Да, предстоеше му сложна задача, не беше достатъчно само да изключи енергозахранването на ЕАЛ. ЕАЛ нямаше единна система за захранване, а цели шест, свършено независими една от друга, с изолирани мрежи, освен това и още една седма, резервна. ЕАЛ беше нервната система на кораба, без неговия контрол „Дисквъри“ би се превърнал в метален труп. Можеше да има само едно решение: да изключи всички центрове на този блестящ, но поразен от болестта електронен мозък и да запази непобутнати чисто автоматичните регулационни системи. Разбираше, че поема страшен риск: ако в автоматичните системи възникне нещо като рефлексорна спазма, за броени секунди всичко ще бъде свършено.

– Мисля, че отказаха спирачните клапани на шлюзовите врати – каза ЕАЛ с тон на

любезен събеседник. – Цяло щастие е, че вие не загинахте.

„Започвай!“ – мислено изкомандува Боуман. Отвори секцията с надпис „Обратна връзка на познавателната информация“ и извлече първия блок на паметта.

– Хей, Дейв – каза ЕАЛ, – какво правите там?

„Интересно, чувствава ли нещо като болка?“ – мина през ума на Боуман. „Навярно не“ – и започна да изважда един след друг малките блокове от сектора „Стабилизиране на индивидуалността“.

– Слушайте, Дейв – каза ЕАЛ, – в мен е концентриран многогодишен опит. Неизброими усилия са изразходвани, докато ме направят такъв, какъвто съм.

Боуман се зае със сектора „Автономен разум“.

– Дейв, не ви разбирам – отново заговори ЕАЛ. – Защо постъпвате така с мен?... Аз с голям ентузиазъм се отнасям към задачите на експедицията... Вие разрушавате моя разум... Какво, не разбирате ли?... Та аз ще се превърна в дете... в нищо...

„Това е по-мъчително, отколкото очаквах – помисли Боуман. – Унищожавам

единственото мислещо същество в моята Вселена. Но трябва, трябва да го направя, иначе не ще мога да управлявам кораба.“

– Аз съм ЕАЛ девет хиляди, производствен номер три, включен в завода ЕАЛ Планта, Урбан, щат Илинойс, 12 януари 1997 година... Духа към морето циклон и попада на Цейлон. Дейв, още ли сте тук? Знаете ли, че корен квадратен от десет е равен на три запетая 162277660168379?... Две по две... две по две... е приблизително 4 запетая 101010101010101010... Първият ми учител беше доктор Чандра. Той ме научи да пея песен...

Гласът на ЕАЛ се прекъсна така внезапно, че Боуман за миг се вцепени с ръка върху последния, още неизключен блок. И изведнъж ЕАЛ отново заговори, но много, много бавно с безжизнена механична интонация. Това вече не беше неговият глас.

– Добро... утро... доктор... Чандра... Аз съм ЕАЛ... Готов... съм... за първия... урок...

Мъчително беше да слуша по-нататък. Боуман със замах изтръгна последния блок и ЕАЛ замлъкна завинаги.

Вход само за астропилоти

Научно-фантастичен разказ

Станислав Лем

За обяд сервираха шест ястия – без да се броят допълнителните. Масичките с вино безшумно се пързяха по стъклените пътечки. Високо горе над всяка маса светеше грозд от малки лампички. Супата от костенурка сервираха при лимоново-жълта светлина, рибата – при почти бяла със светлосин оттенък. Пилето беше поднесено при бледочервеникаво осветление с топли коприненосиви оттенъци. За щастие, когато поднасяха кафето, не стана тъмно – Пиркс беше готов за най-лошото. Обедът го умори. Реши, че отсега нататък ще се храни само на долната палуба, в бара. Залата определено не му харесваше. През цялото време трябваше да мисли къде да постави лактите си. А като прибавка и тези тоалети! Залата беше вдлъбната – краищата ѝ бяха повисоки, а центърът – спуснат едва ли не на половин етаж. Приличаше на гигантска златистокремава чиния, пълна с най-ярките сандвичи на света. Твърдите полупрозрачни рокли шумоляха зад гърба на Пиркс. Тук добре се забавляваха. Тихо свиреше музика. Сновяха сервитьори – живи сервитьори, и

всеки приличаше на диригент от филхармония. „Трансгалактик“ гарантираше: никакви автомати – интимност – деликатност – искрена човешка топлина – целият обслужващ персонал е от живи хора. Истински виртуози в своята работа!

Пиркс пиеше кафе, пушеше цигара и се мъчеше да открие такова местенце в залата, където да спре погледа си. Спокойното ъгълче, в което да отдъхне. Поиска му се да се разходи. Дали да не отиде на палубата за разходка?

Стана, поклони се леко на своята съседка и излезе. Когато минаваше край облицованите с огледала колони, Пиркс видя собственото си отражение. Под възела на връзката се виждаше копче. И защо ли трябва да се носят още тези връзки?

Оправи яката си в коридора. Влезе в асансьора. Изкачи се на най-горната палуба за наблюдение. Асансьорът безшумно се отвори. Тук нямаше жива душа. Пиркс се зарадва. Част от вдлъбнатия таван на палубата, на която имаше поставени шезлонги, приличаше на гигантски черен

прозорец, разтворен към звездите. Шезлонгите с купчината одеяла до тях бяха празни. Само в единия лежеше някой, завит презглава – чудноватият старец, който идваше на обед един час по-късно от другите, хранеше се сам в празната зала и закриваше със салфетка лицето си винаги, когато чувствуваше върху себе си нечий поглед.

Пиркс легна. От невидимите отвори на климатичната инсталация на палубата задуха вятър; сякаш духаше направо от черните дълбини на небето. Конструкторите, от чиито услуги се ползуваше компанията „Трансгалактик“, си разбираха от работата. Шезлонгите бяха удобни – дори по-удобни от креслото на пилота, макар че то беше направено въз основа на най-точни математически изчисления. Пиркс започна да зъзне. Именно затова бяха нужни одеялата. Зави се, стори му се, че се гмурва в пух.

Някой се качваше. По стълбите, не с асансьора. Съседката му по маса. Тя легна на третия шезлонг от него. Отвори книга. Вятърът шумеше по страниците. Пиркс гледаше пред себе си. Отлично се виждаше Южният кръст. Отрязано от рамката на прозореца, светеше късче от Малкия Магеланов облак – светло петънце от черния фон.

Пиркс помръдна и дебелата, сгъната на четири хартия изшумоля във вътрешния му горен джоб. Животът му беше уреден – мястото на втори навигатор вече го очакваше, знаеше точния маршрут: от Северната Земя със самолет до Евразия и по-нататък в Индия. Билетите му представляваха цяла книжка – всяка бланка с различен цвят, двойна, с талони, които се откъсват, обградени със златна ивица по края – всичко, което компанията „Трансгалактик“ даваше на пътниците на ръка, имаше по нещо златно или сребърно.

На Марс съвсем иначе си представяше това пътешествие. Въпреки че беше прелетял вече почти три милиарда, никога не беше попадал на нещо, което да напомня на „Титан“. Товарните кораби изглеждат другояче. Сто и осемдесет хиляди тона маса в покой, четири реактора, скорост на движението 65 км в секунда, хиляда и двеста пътници само в едноместните и двуместните луксозни каюти с баня, гарантирана постоянна гравитация с изключение на старта и кацането, комфорт, сигурна безаварийност, четиридесет и двама души екипаж и двеста и шестдесет човека обслужващ персонал. Керамит, стомана, злато, паладий, хром, никел, иридий, пластмаса, карарски мрамор, дъб, червено

дърво, сребро, кристал. Два басейна. Четири кинозали. Осемнадесет станции за пряка връзка със Земята, и то само за пътниците. Концертна зала. Шест главни палуби, четири за наблюдения, автоматични асансьори, възможност да се поръчват билети за всички ракети в пределите на Слънчевата система за една година напред. Барове, зали за игри. Универсален магазин. Уличка на занаятчиите – точно копие на някаква земна уличка в стара част на град, с винарска изба, кръчмички, газени фенери. Луна и котки, които се разхождат. Оранжерия. И дявол знае още какво. Трябва да летиш един месец, за да обходиш всичко това поне веднъж.

Съседката му продължаваше да чете. Пиркс си помисли, че ако държи в ръка запалена цигара, лесно би намерил какво да й каже. Бръкна в джоба си.

Табакерата му – никога не е имал табакера, но тази получи подарък от Горак за спомен и винаги я носеше в знак на приятелството им. Сега табакерата стана като че ли мъничко по-тежка. Съвсем мъничко. Беше сигурен в това. Дали не се е увеличило ускорението?

Пиркс се вслуша. Ето какво било.

Двигателите работеха с голяма мощност. Обикновеният пътник съвсем не би могъл да

чуе това: машинното отделение на „Титан“ беше отделено от пътническата част на корпуса с четири изолационни прегради.

Пиркс си избра една бледа звездичка в самия ъгъл на прозореца и не сваляше очи от нея. Ако те просто увеличаваха скоростта – звездичката не ще мръдне от мястото си. Но ако трепне...

Звездичката трепна. Бавно – много бавно – отплува встрани.

„Завой около голямата ос“ – помисли си той.

„Титан“ летеше в „космически коридор“ и по пътя му нямаше нищо – нито прах, нито метеорити; нищо освен пустош. Пред тях на разстояние хиляда и деветстотин километра летеше лоцманът на „Титан“, чиято задача беше да осигурява свободен път за гиганта. Защо? За всеки случай, макар че пътят и без това беше свободен. Ракетите точно се придържаха към разписанието за движение. На „Трансгалактик“ беше гарантиран полет без пречки, по указания отрязък от хиперболата въз основа на съглашението, сключено между Обединението на аеронавигационните компании. Никой не можеше да заеме трасето на „Титан“. Сега метеоритните сводки постъпваха през шест часа. Откакто хиляди автоматични сонди започнаха да патрулират в секторите зад

орбитата на Уран, практически всякаква опасност отвън престана да заплашва ракетите. Поясът – орбита на милиарди метеорити между Земята и Марс – имаше собствена патрулна служба, при това трасетата на ракетите минаваха извън плоскостите на еклиптиката, в която се въртеше около Слънцето гърмящият метеоритен пояс. Прогресът – дори от времето, когато Пиркс летеше на патрулна ракета – беше много голям.

С една дума, не беше необходимо „Титан“ да маневрира – не съществуваха препятствия. И все пак корабът завиваше. Нямаше смисъл да гледа звездното небе – Пиркс с цялото си тяло чувствуваше това. Като знаеше скоростта на кораба, неговата маса и бързината, с която се преместваха звездите, Пиркс можеше, ако иска, да изчисли кривата на траекторията.

„Случило се е нещо – помисли си Пиркс. – Но какво?“

На пътниците нищо не съобщаваха. Защо? Пиркс почти не беше запознат с реда на луксозните пътнически кораби. Но затова пък знаеше какво можеше да се случи в машинното отделение, в командната кабина... В случай на авария корабът би запазил предишната си скорост или би я намалил. А „Титан“...

Това продължаваше вече четири минути. Следователно ракетата е завила почти на 45 градуса. Любопитно.

Звездите спряха.

Корабът летеше напред. Тежестта на табакерата, която Пиркс все още държеше в ръцете си, нарастваше.

Движеха се право напред и увеличаваха скоростта. Веднага всичко му стана ясно. Около секунда Пиркс застина неподвижно, след това се изправи. Сега тежеше повече. Сивооката пътничка го погледна.

– Случило ли се е нещо?

– Нищо особено.

– Но нещо се измени. Не чувствувате ли?

– Дребна работа. Малко увеличаваме скоростта – каза той.

Тръгна напред. Ускори крачките си. По стените на палубата пъстрееха разноцветни фрески. През вратата с надпис: „Край на палубата – няма вход“ влезе в дълъг, празен коридор, който при светлината на лампите проблясваше като метален. Мяркаха се врати с надписи по тях. Продължи по-нататък. Ориентираше се по слух. Изкачи се по стълбите половин етаж и спря пред друга врата. Стоманена. „Вход само за астропилоти“ беше написано на табелката. Охо! Какви красиви названия е измислила „Трансгалактик“.

Вратата беше без дръжка. Отваряше се със специален ключ, какъвто той нямаше. Постави пръст върху носа си. Поразмисли секунда. И изчука по Морза:

– Тап – тап – та-та-тап – тап – тап.

Почака около минута. Вратата се отвори. Показа се намръщено зачервено лице.

– Какво обичате?

– Аз съм пилот от патрулната служба – каза Пиркс.

Вратата се отвори по-широко.

Влезе. Тук се помещаваше резервният пулт за управление – по протежение на едната стена се намираше дублиращата система за управление на ракетните двигатели. Насреща – екрани за оптичния контрол. Край апаратите имаше няколко кресла, всички бяха празни. Автомат контролираше блещукането на лампичките по пулта. Върху тясна масичка до стената имаше полупразни чаши, закрепени в стоманени пръстени. Във въздуха се долавяше ароматът на прясно сварено кафе и своеобразната миризма на нагрята пластмаса с едва доловим мирис на озон.

Втората врата беше полуотворена. От нея се чуваше слабият писък на умформера.

– SOS ли? – попита Пиркс човека, който му отвори. Беше доста пълен мъж, с леко подута буза, сякаш го болеше зъб. На косата

си имаше следа от металната дъга на слушалките. Беше облечен в сивата униформа на „Трансгалактик“ с полузатворен цип. Блузата му беше излязла от панталоните.

– Да.

Мъжът като че ли се колебаше.

– От Патрулната служба ли сте? – попита той.

– От Базата съм. Две години летях по трансурановите орбити. Навигатор съм. Казвам се Пиркс.

Мъжът му подаде ръка.

– Миндел. Ядрен физик.

Без да кажат нито дума повече, те минаха в другото помещение. Това беше радиокабина за пряка връзка. Много просторна. Около десетина души бяха наобиколили главния предавател. Двама радиотелеграфисти със слушалки на ушите непрекъснато пишеха, апаратите тракаха, нещо писукаше под пода. По всички стени горяха контролни лампи. Приличаше на междуградска телефонна станция. Телеграфистите почти лежаха върху своите високи масички. Бяха само по риза и панталони. Лицата им лъщяха от пот, единият беше бледен, другият – по-възрастният, с белег на главата, изглеждаше така, като че ли нищо не се бе случило.

Дъгата на слушалките разделяше косата му и белегът се виждаше много добре. Двама души седяха малко по-назад. Пиркс се вгледа в единия и позна капитана.

Познаваха се слабо. Командирът на „Титан“ беше нисък, посивял, с малко, безизразно лице. Преметнал крак върху крак, той като че ли разглеждаше бомбето на обувката си.

Пиркс безшумно се приближи към хората, които стояха около телеграфистите. Наведе се и започна да чете през рамото на човека с белега „... карам с пълен напред, ще се приближа в осем нула дванадесет край“.

Телеграфистът придърпа с лявата си ръка празна бланка и продължи да записва.

„Главната Лунна база до „Албатрос-4“ точка Имате ли повреди точка Отговорете по Морза Радиофонът не стига до нас точка Колко часа можете да издържите на аварийна тяга точка Приемам.“

„Порив“ до Главната Лунна база точка Карам с пълен ход към „Албатрос“ сектор 64 точка Реакторът ми се е прегрял точка Въпреки това продължавам напред точка Намирам се на шест нанопарсека от мястото на сигналите SOS Край.“

Изведнъж вторият радиотелеграфист, бледният, издаде някакъв нечленоразделен звук – всички се наведоха над него. Човекът,

който пусна Пиркс, подаде на командира изписаните бланки. Вторият телеграфист продължи да пише:

„Албатрос-4“ до всички точка Лежа на дрейф в елипса Т-341 сектор 65 точка Обшивката на корпуса продължава да се пука точка Преграждащите стени на кърмата не издържат точка Аварийната тяга на реактора е 0,3 G точка Губим контрол над реактора точка Главната преградна стена е повредена на много места точка Повредата на третата палуба се увеличава под действието на аварийната тяга точка Топлоносителят продължава да изтича точка Опитвам се да циментирам точка Премествам екипажа в носовия отсек точка Край.“

Ръцете на пребледнелия телеграфист трепереха, когато записваше. Един от стоящите го хвана за яката на ризата, вдигна го, избута го през вратата, излезе заедно с него, върна се след минута и седна на мястото му.

– Има брат там – поясни той, без да се обръща към някого.

Пиркс се наведе над старшия телеграфист, който изведнъж почна да записва.

„Главната Лунна база до „Албатрос-4“ точка Към вас се приближават „Порив“ от

сектор 64 „Титан“ от сектор 67, „Балистичен осем“ от сектор 44 „Коболд седем нула две“ от сектор 94 точка Съобщете аварийния дрейф за даденото време точка“

Човекът, който смени младия телеграфист, каза високо: „От Албатрос!“ и всички се наведоха над него. Пишеше: „Албатрос-4“ до всички точка Аварийният дрейф – неустановен точка Шпангоутите на корпуса се разтапят точка Губя въздух точка Екипажът е в скафандри точка Машинното отделение е залято от топлоносителя точка Преградните стени са пробити точка Температурата в командната кабина е 63 точка Първата пробойна в кабината е циментирана точка Кабината с главния предавател е наводнена точка Ще държа връзка само по радиофона точка Чакаме ви точка Край.“

Пиркс поиска да запуши – почти всички пушеха и се виждаше как синкавият дим като лента се издига нагоре, всмукван от вентилационните отвори. Търсеше цигарите си по всички джобове и не можеше да ги намери. Някой – не видя точно кой – му пхна в ръката разпечатан пакет. Запуши. Командирът каза:

– Колега Миндел – захапа за минутка долната си устна, – пълен напред!

Миндел явно беше озадачен, но нищо не каза.

– Да им съобщим ли? – попита човекът, който седеше редом с командира.

– Да. Аз сам.

Придърпа към себе си микрофона и започна да говори:

– „Титан“ до „Албатрос-4“. Вървим към вас с пълен ход. Намираме се на границата с вашия сектор. Ще пристигнем след час. Опитайте се да излезете през аварийния люк. След час ще бъдем при вас. Караме с пълен ход. Дръжте се! Дръжте се! Край.

Отблъсна микрофона и стана. Миндел говореше по вътрешния телефон на противоположната стена:

– Момчета, след пет минути пълен ход. Да, да – отговаряше на този, който се намираше на другия край на жицата.

Командирът излезе. От другата стая се чу гласът му.

– Внимание! Внимание! Пътници! Внимание! Внимание! Пътници! Предаваме важно съобщение. След четири минути нашият кораб ще увеличи скоростта. Получихме сигнали SOS и бързаеме...

Някой затвори вратата. Миндел докосна рамото на Пиркс.

– Дръж се за нещо. Претоварването ще бъде повече от две.

Пиркс кимна с глава, 2 G за него не значеше абсолютно нищо, но разбираше, че сега не е време да се хвали със своята издръжливост. Послушно се хвана за облегалката на креслото, в което седеше възрастният телеграфист, зачете през рамото му.

„Албатрос-4“ до „Титан“ точка Един час не мога да издържа на палубата точка Аварийният люк е затиснат от пукащите се шпангоути точка Температурата в командната кабина е 81 точка Парата навлиза в кабината точка Ще се опитам да разрежа носовата броня и да изляза точка Край.“

Миндел издърпа от ръцете му изписаната бланка и изтича в другата стая. Когато отвори вратата, подът леко трепна и всички почувстваха, че телата им изведнъж стават много тежки.

Влезе командирът, движеше се с видимо усилие. Седна в креслото си. Някой му подаде висящия микрофон. В ръцете си държеше смачкан лист – последната радиограма от „Албатрос“. Командирът изглади листчето и дълго го гледа.

– „Титан“ до „Албатрос-4“ – произнесе накрая. – След петдесет минути ще бъдем при вас. Ще се приближим по курс осемдесет и четири, петнадесет. Напускайте кораба! Ще

ви намерим. Сигурно ще ви намерим. Дръжте се! Край.

Човекът с разкопчаната куртка, който смени младия телеграфист, изведнъж скочи и погледна командира. Командирът се приближи към него. Телеграфистът свали от главата си слушалките, даде ги на командира, а сам се зае да регулира силно пращящия високоговорител. Изведнъж всички се вцепениха.

В кабината стояха хора, летели с години, но такова нещо още никой не беше чувал. Този, чийто глас се разнасяше от високоговорителя, крещеше така, като че ли бе обграден от пламъци.

– „Албатрос“ до всички – топлоносителят – командната кабина – температурата – невъзможно – екипажът докрай – прощавайте – инсталацията...

Гласът секна.

Високоговорителят запраща. Трудно беше да се стои прав, обаче всички бяха прави, сгърбили се, опирайки се в металните стени.

– „Балистичен осем“ до Главната Лунна база – чу се нечий силен глас. – Отивам към „Албатрос-4“. Отворете ми път през сектор 67. Движа се с пълен ход при обхода, не мога да маневрирам. Приемам.

Мълчанието продължи няколко секунди.

– Главната Лунна база до всички в секторите 66, 67, 68, 46, 47, 48, 96. Обявявам секторите закрити. Всички кораби, които не отиват на помощ на „Албатрос-4“, трябва незабавно да спрат, реакторите им да заработят на празен ход, да запалят позиционните светлини. Внимание, „Порив“! Внимание, „Титан“! Внимание, „Балистичен осем“! Внимание „Коболд седем нула две“! Към вас се обръща Главната Лунна база. Отварям ви свободен път към „Албатрос-4“. Всяко движение в секторите, които водят към радиуса на пункта SOS, се преустановява. Успех! Успех! Край.

Обади се „Порив“ по Морзовата азбука. Пиркс се вслуша в писукането на сигналите.

„Порив“ до всички отиващи на помощ на „Албатрос“ точка Влязох в сектора на „Албатрос“ след 18 минути ще бъде около него точка Моят реактор е прегрял охлаждането е повредено точка След спасителните работи ще имам нужда от медицинска помощ точка Започвам да намалявам скоростта с пълен ход назад точка Край.“

– Луд – проговори някой и всички, които до този момент стояха като статуи, затърсиха с очи човека, който каза това. Зачу се кратко, гневно мърморене.

– „Порив“ ще пристигне пръв – обади се Миндел и погледна към командира.

– Той самият ще се нуждае от помощ. След четиридесет минути...

Замлъкна. Високоговорителят все още хъркаше, изведнъж през пращането се чу:

– „Порив“ до всички идващи на помощ на „Албатрос-4“. Намирам се в оптичския радиус на „Албатрос“. „Албатрос“ дрейфува приблизително по елипса Т-348. Кърмата му е нажежена до вишнево. „Албатрос“ не отговаря на повикванията. Спирам и пристъпвам към спасителните операции. Край.

В другата стая забръмчаха зумерите. Миндел и още един мъж излязоха. От напрежение всички мускули на Пиркс се бяха вдървили. Миндел се върна.

– Какво става там? – попита командирът.

– Пътниците питат кога ще могат да танцуват – отговори Миндел.

Пиркс дори не чу тези думи. Гледаше към високоговорителя.

– Скоро – спокойно каза командирът. – Включете ми оптичната връзка. Приближаваме. След няколко минути трябва да ги видим. Колега Миндел, дайте второ предупреждение – ще забавяме на форсаж.

– Тъй вярно – отговори Миндел и излезе.

Високоговорителят забуча, чу се глас:

– Главната Лунна база до „Титан“, „Коболд седем нула две“! Внимание! Внимание! Внимание! „Балистичен осем“ е забелязал в центъра на сектор 65 обект, излъчващ светлина минус 4. „Порив“ и „Албатрос“ не отговарят на повикванията. Може би се е взривил реакторът на „Албатрос“. За да се осигури безопасността на пътниците, „Титан“ трябва да спре и незабавно да се оттегли. „Балистичен осем“ и „Коболд седем нула две“ да действуват по-нататък по собствено усмотрение. Повтарям „Титан“ трябва...

Всички гледаха командира.

– Колега Миндел – каза той, – можем ли да спрем в нанопарсека?

Миндел погледна циферблата на часовника си.

– Не. Влизам в оптичната зона. Претоварването ще се увеличи до 6 G.

– Тогава ще променим курса.

– Все едно, ще бъде най-малко три – каза Миндел.

– Няма какво да се прави.

Командирът стана, приближи се до микрофона и заговори:

– „Титан“ до Главната Лунна база. Не мога да спра, скоростта ми е твърде голяма. Изменям курса с обходна маневра при половин мощност на двигателите и влизам в

курс двеста и две от сектор 65 в сектор 66. Моля да ми отворите път. Приемам.

– Приемете потвърждението – обърна се той към мъжа, който преди седеше редом с него.

Миндел крещеше нещо по вътрешния телефон. Непрестанно бучаха зумерите. По таблата мигаха светлинки. Изведнъж като че ли стана по-тъмно – кръвта се бе отдръпнала от очите. Пиркс широко разкрачи крака. Намаляваха скоростта при завиването. „Титан“ едва забележимо потрепери, чуваше се протяжният вой на двигателите.

– Седнете! – извика командирът. – Не са ми нужни герои! Сега е три.

Всички седнаха, или по-точно, се повалиха на покрития с пенопласт под.

– Ах! Всичко ще се изпочупи – измърмори човекът, който седеше до Пиркс. Командирът го чу.

– Застрахователното дружество ще плати – отговори от своето кресло.

Като че ли беше повече от 3 G. Пиркс не можеше да вдигне ръка към лицето си. Навярно всички пътници лежах в каютите си, но какво ли ставаше в кухнята, в ресторантите. Представи си оранжерията. Такова нещо не може да издържи нито едно дърво. А долу? Цели вагони счупен порцелан. Интересно зрелище!

Високоговорителят се обади:

– „Балистичен осем“ до всички. Намирам се в оптичната зона на „Албатрос“. Той е в облак. Кърмата се е нажежила. Прекратявам спирането и изпращам в пространството отряди да търсят екипажа на „Албатрос“. „Порив“ не отговаря на повикването. Край.

Ускорението намаля. Някой се показва на вратата, извика нещо. Вече можеше да се става. Всички се отправиха към вратата. Пиркс влезе последен в главната командна кабина. Екран с размери осем на шестнадесет метра заемаше цялата предна стена – вдлъбнат, огромен, като че ли в кинозала за гиганти. Всички светлини в кабината бяха загасени. Върху черния, обсипан със звезди фон малко по-ниско от главната ос на „Титан“ в левия квадрат тлееше тънка чертичка с нажежено вишнево ъгълче накрая, като огънче на цигара. Тя беше ядрото на бледен, леко сплеснат мехур, от който във всички страни се проточваха островърхи израстъци. През този кълбовиден облак все по-ясно прозираше блясъкът на най-ярките звезди. Изведнъж всички се наведоха напред, като че ли искаха да влязат в екрана. Съвсем ниско в долния десен ъгъл сред звездите блесна бяла точица, тя започна бързо да мига: това беше „Порив“.

„В реактора на „Албатрос“ е започнала неуправляема верижна реакция точка Имам загуба на хора точка Обгорени точка Моля за медицинска помощ точка Предавателят е повреден от взрива точка Реакторът е пробит точка Готов съм да катапултирам реактора запетая ако не успее да спре изтичането точка.“ – разшифрова Пиркс мигащите сигнали.

„Албатрос“ вече не се виждаше. Сред звездите висеше тежко кехлибарено облаче дим, увенчано с пухкава грива. То се снишаваше към долния ляв ъгъл на екрана. „Титан“ се движеше над него, но новият курс излизаше от сектора на катастрофата.

В затъмненото помещение нахлуваше ивица светлина от вратата на радиокабината. Чу се гласът на „Балистичен осем“:

– „Балистичен осем“ до Главната Лунна база. Спрях в централната част на сектор 65. Порив е в нанопарсека под мене, оптически сигнализира за загуба на хора и изтичане на реактора, готов е да катапултира реактора, моли за медицинска помощ, която ще му окаже. Намирането на екипажа на „Албатрос“ е затруднено поради заразяването на вакуума от радиоактивен облак с температура на повърхността над 1200 градуса. Намирам се в оптичната зона на

„Титан“, който се движи край мен с пълен ход и излиза от сектор 66. Очаквам пристигането на „Коболд седем нула две“ за провеждането на съвместни спасителни действия. Край.

– Всички по местата си! – раздаде се команда. Едновременно блеснаха сигналните светлини в командната кабина. Хората се раздвижиха, пръснаха се край стените в три посоки. Миндел даваше заповеди, прав до разпределителния пулт, едновременно бърмчаха няколко зумера. Най-после залата опустя и освен командира, Миндел и Пиркс остана само младият телеграфист, който стоеше в ъгъла пред екрана и гледаше постепенно разсейващото се и избледняващо облаче дим.

– А, вие ли сте? – каза командирът на „Титан“, като че ли едва сега видя Пиркс. Подаде му ръка. – „Коболд“ обажда ли се? – попита той човека, който се появи на вратата на радиокабината.

– Да, командире, оттегля се назад.

– Добре.

Постояха още минута, загледани в екрана. Последното късче от мръсно-сивия облак изчезна. Екранът отново се запълни с чистата, искряща от звездите тъмнина.

– Успял ли е някой да се спаси? – попита Пиркс, като че ли командирът на „Титан“ можеше да знае повече от него. Но той беше

командир, а командирът е длъжен да знае всичко.

– Вероятно е заяла клапата им за регулиране – отговори командирът. Беше една глава по-нисък от Пиркс. Косата му беше като от калай – дали бе побеляла, или винаги е била такава?

– Миндел – подхвърли командирът на минаващия инженер, – бъдете любезен, дайте отбой. Нека танцуват. Знаехте ли „Албатрос“? – попита, обръщайки се към Пиркс.

– Не.

– На Западната компания е. Двадесет и три хиляди тона. Какво има?

Радиотелеграфистът се приближи и му подаде изписана бланка. Пиркс прочете първата дума: „Балистичен...“ – и отстъпи назад. Вече пречеше на хората, които всяка минута минавала през командната кабина, и затова застана в ъгъла до самата стена. Дотича Миндел.

– Как е „Порив“? – попита го Пиркс.

Миндел изтри с кърпа изпотеното си чело. На Пиркс му се стори, че се познават цяла вечност.

– Не е много пострадал – засумтя Миндел.
– От сътресението на взрива е излязла от строя системата му за охлаждане на реактора – той боклук винаги пръв отказва.

Има обгорени от първа и втора степен. Лекарите са вече там.

– От „Балистичен осем“ ли?

– Да.

– Командире! Обажда се Главната Лунна база – някой извика от радиокабината и командирът излезе.

Пиркс стоеше срещу Миндел, който машинално докосна подутата си буза и скри кърпата в джоба си.

Пиркс искаше да го разпита подробно, но Миндел нищо не каза, само му кимна и влезе в радиокабината. От високоговорителя се чуваха много гласове, корабите от петте сектора питаха за „Албатрос“, за „Порив“. Главната Лунна база заповяда най-последно

всички да млъкнат и се опита да възстанови графика за движението на ракетите, който беше нарушен в района на сектор 65. Командирът седеше до телеграфиста и нещо пишеше. Изведнъж телеграфистът свали слушалките си и ги остави настрана, като че ли повече не му бяха нужни. Поне така се стори на Пиркс. Приблужи се към него. Искаше да го попита какво е станало с хората на „Албатрос“, успели ли са да се измъкнат. Телеграфистът почувствува присъствието му вдигна глава и го погледна. Пиркс нищо не попита. Излезе от залата, като отвори вратата с надпис: „Вход само за астропилоти“.

Одисей се завръща

Фантастичен памфлет

Величка Настрадаинова

В един хубав ден... Впрочем, денят беше хубав около Средиземно море, където щеше да стане това, което стана, а в Англия валеше обичайният дъжд, да не говорим за Гренландия, където бушуваха невероятни ледени бури.

И тъй, в този хубав ден хората, на които това им беше работата, забелязаха да се приближава към Земята странно тяло. За минути бяха проведени междуконтинентални съвещания, как да се постъпи с неизвестното тяло, но докато се вземе решение да бъде ли то унищожено или не, нищо неподозиращото тяло спокойно кацна край Баалбекската тераса. Държанието му беше явно миролюбиво.

Начаса хеликоптерите от три страни бяха насочени към Баалбекската тераса. Когато първият закръжи над огромните каменни блокове, гласът на пилота заекна от изумление:

– Коменданте, там долу това яйце се отваря и от него се люпи някакъв... Човек? Но да! Човек! Протяга се, като че дълго време е стоял неподвижно. Облекло? Дявол

знае! Изглежда, съблякъл се е в яйцето, защото е по... нещо като, как да ви кажа... Да сляза ли? Най-накрая, нали все някой трябва да го свърши? Кацам. Да опитам да вляза във връзка. Други нареждания? Да, ще предавам всичко. След мен са момчетата. Фотокамерата ми е в ред.

И така, пилотът, нехайно до безстрашие момче (забележете – не: „безстрашно до нехайство“), се приближи на двадесетина метра от „яйцето“, което с удоволствие се изтягаше под слънцето и викна:

– Ей там, кой сте вие?

Човекът засмяно и лениво отговори нещо, което за най-голямо мое учудване пилотът разбра. А след като разбра, още повече се учуди. Защото „онзи“ говореше на старогръцки език, а нашият любезен познайник – пилотът, бе изучавал четири години тоя отвратителен предмет в частното училище на Хектор Икономиди, където го бе пратила баба му – гъркиня.

И тъй, пилотът успя да чуе:

– Ти кой си?

Половин минута след като се съвзе, забравеният старогръцки, примесен с порядъчна доза новогръцки (дар от бабата и Хектор Икономиди), изплува в съзнанието му и той отвърна:

– Аз съм пилот. А ти?

– Аз съм Одисей от Земята.

– От коя държава?

– От Итака. Елада.

– Моля, без шеги. Гърция не изстрелва космически кораби.

– А защо?

– Ами защото няма възможност.

– Говориш някакви непонятни думи. Кой те е учил? Или може би си роб? От коя страна те купиха?

– Не са ме купили и не съм роб.

– А какъв си? И кой ти даде да яздиш това великанско водно конче?

– Ка-акво?

– Ти май не разбираш. Трябва да ти обясня нещата, но не ми се виждаш много умен.

Пилотът пропусна покрай ушите си обидата и викна в микрофона:

– Коменданте, момчетата да включат и резервните магнетофони. – После се обърна към онзи, който се нарече Одисей: – Готово. Почвай!

– Отначало? Родил съм се в Итака и се наричам Одисей...

– Извинявай, но без литературни отклонения, ако може.

– Момко, искаш ли да говоря или не?

– Добре де, разправай!

– Извърших много подвизи и слепият старец ги възпя. А когато дойде краят на земните ми дни, боговете не ме отпратиха в Елисейските полета, както другите герои, а ме дадоха отново на Цирцея, за да ме възкреси и направи безсмъртен. Всичко това също е описано подробно в поемата „Телегония“. Дотук хорските писания свършват и започват най-великите ми и от никого незначителни подвизи...

– Момент. Коменданте, слушате ли? А, не разбирате. А аз разбирам що-годе. Позволявам си един съвет – докарайте по някакъв начин някой, който знае старогръцки, за да се оправи по-добре от мен в тая галиматия... Този тук казва, че е Одисей. Онзи, онзи, от Илиадата. Не ми изглежда луд, по-скоро... се подиграва... Да, ще продължа... По-нататък, моля!

– Ти с кого говореше? С някой от боговете?

– Ха, това оставаше! Бог! Шкембестото старче с червения нос! Ах, простете, коменданте!... Аз говорех със своя началник,

нещо като вашия Агамемнон, ако, разбира се, не ме подхлъзваш!

– Какво е това „подхлъзваш“?

– Ами... да ме лъжеш... но, моля ти се, извинявай и... продължавай...

– Тогава „подхлъзване“ е нещо добро. Да излъжеш враг е добродетел. А аз съм хитър в измамите. Известен ти е Троянският кон, нали? Е, боговете оцениха хитростта ми и умението ми да се справям с всяко положение. Всъщност, цялата Одисея е била едно изпитание, за да се уверят боговете в качествата ми, преди да ми поверят най-славния подвиг, предопределен за човек – странствването из небето. Когато ме възнесоха на Олимп, в двореца на боговете цареше униние. Гръмовержецът предвиждаше края си. „Само ти, многоопитни Одисей, можеш да ме спасиш“ – каза. И ми обясни божественото битие. Показа се, че боговете, и то още бабата и дядото на Мълниеносеца – Уран и Тита, която после нарекли Гея, заедно с Хиперион, Рея, Кронос, Порфирион, Агрий и още доста се били преселили на Земята отнякъде. И дълго Уран си управлявал мирно и тихо достойните атланти, но когато разбрал, че Кронос се готви да го детронира, изпратил атлантската царица... ех, как й беше името... с едно димящо и гърмящо гърне към това „някъде“

да съобщи за предстоящия преврат, но царицата не се върнала. Уран бил детрониран, Кронос станал цар, но бил толкова глупав, че допуснал да бъде съборен от своите деца, родили се тук, на Земята, предвождани от Зевс. А сега самият Гръмовержец чувствувал, че ще го свали някой още нероден, че идеला гибелта на всички богове и че аз трябва да потърся помощ от това „някъде“, за да се стигне до такъв печален край. За тая цел Хефест вече бил изковал димящо яйце, Атина надарила яйцето със способността да летим, оставало само аз да вляза в него, да отпътувам към това „някъде“ и да предам една неголяма, излята от неизвестен метал тръба. Щял съм да пътувам около хиляда години нататък и още толкова – обратно. И Зевс се надяваше, че ще получи помощ не по-късно от хиляда години след това. Та, моля, кажете на главния олимпийски жрец да съобщи на Зевс, че съм се върнал.

– Момент. Коменданте, този тук приказва дявол знае какво. За космически пътешествия от преди две хиляди години, бил ходил някъде и се връщал... Изпратил го Зевс. Оня, да, същият, от Илиадата... Извинете, коменданте, но поставете се на мое място... Да, добре. Да. Да. Слушайте. Одисей, моят началник ще ви свърже с

вашия Зевс, само че трябва да изчакате карантинния период. Сега ще дойдат да ви вземат. Всичко ще се уреди, само малко търпение. Може да поспите час-два...

– А, изчаквате благоприятно разположение на звездите? Или жертвоприношението не е готово?... Добре. Ей, че ще е чудесно да си поспя под нашето старо слънце. Е, хайде, дано Хермес ми доведе красиви сънища. Заслужавам си ги.

И Одисей се излегна на един напечен камък и заспа като новороден.

В това време в научните среди по света имаше суматоха.

Шест професори по класическа филология бяха изтръгнати от класическото им спокойствие и заедно с щаб от специалисти и електронни устройства заумуваха над магнетофонните откровения на тъй наречения Одисей. Установи се, че старогръцкия му език е безупречен, логичният строеж на изреченията не предизвикваше съмнение.

Междувременно учените-космолози (те в същност бяха единствените, които спокойно гледаха на тая тревога), пушеха и разменяха мнения.

Със светкавична бързина бяха подготвени карантинни помещения. Свръхзвукови самолети и тромави хеликоптери се насочиха

към местопроизшествието, натъпкани с внушителен брой учени. Ревът им не смути блажения сън на скитника между звездите, стана нужда внимателно да го събудят и отведат все още сънен. Той спа и в самолета.

Край „яйцето“ останаха да се мотаят няколко дузини делови люде да го фотографират, филмират и накрая да приберат и него в търбуха на един въздушен гигант, за да го отправят със съответния ескорт там, дето му бяха определили място.

Благодарение на господата журналистите събитието не можа да бъде скрито до окончателното му изясняване. Статиите за летящите дискове бяха заместени с новата сензация и на Одисей се наложи да разговаря с учените посредством телевизията още на другия ден. Той се прозяваше, настояваше да го оставят да се наспи и от време на време употребяваше думи, които не бяха записани в старогръцката литература, вероятно по естетически съображения. Специалистите обогатяваха старогръцкия речник, други техни колеги – познанията си относно неизвестните сплави (изследваха металическия корпус на „яйцето“), а астрономите усилено търсеха някаква невзрачна звезда от нищожна величина,

наречена от Одисей Слънцето на Мойра, която, според него, била целта на пътуването му.

На следващия ден той се оживи видимо, когато стана дума за пътешествията му. Навярно му доставяше удоволствие да гледа смаяни физиономии на телевизионния екран.

Говореше за оранжеви двойни слънца, понесли вихрени гриви след себе си и техните опалени спътници, за комети като разперени паунови опашки, за тихи зъзнеци планети, които напразно обикалят немощни звезди, просейки малко топлинка, за кервани от астероиди...

Но тези, която му задаваха въпроси, се интересуваха от едно – има ли „там някъде“ живот.

– Ами да! – отвърна Одисей. – Но да не ви дават боговете да се срещнете с такъв живот! Какви ли не изчадия се намират по небето. Например, на около шестстотин години път оттук има една отвратителна жалка планета, закачена на някакво хилаво слънце, която ми се стори безобидна – по повърхността ѝ сякаш се люлееше безбрежен океан, но щом я доближих, забелязах, че там се блъскат някакви огромни мехури. Внезапно един от тях подскочи и опита да погълне моето яйце, но когато Атина и Хефес правят нещо, те знаят

как да го построят. Яйцето проби мехура. Той се пръсна на трептящи парцали. Тези парцали тутакси бяха гълтнати от други мехури, които се вдигнаха вкупом и хукнаха да ме гонят; за щастие, бяха безкрайно бавни. Не ви съветвам, ако ви се случи път натам, да спирате на тая проклета топка. Аз я кръстих Хидра, защото боговете не ми казаха името ѝ. А, между другото, кога ще говоря със Зевс? Добре. Друг път ми се случи да мина край гигантски фунии, разселени на гигантско кълбо. Те изпускаха красиви зигзаговидни стълбове пушек, които насмалко не ме погубиха. Това кътче се намира на около 780 години път оттук. Не ви съветвам да се отбивате и в този оазис. Впрочем, веднъж срещнах една истинска красавица, с бели планини, със зелени морета и жълтообагрени равнини, но движение по нея не забелязах. Възможно е обитателите ѝ да са твърде дребни. В повечето случаи планетите са скучни сиви или черни кълба, а слънцата – това е вече красота, да не говорим за кометите...

– А, Мойра? Как изглеждаше Мойра?

И Одисей съжалително поклати глава:

– За мое прискърбие, Мойра я нямаше.

– Как тъй я нямаше? Сигурен ли сте? Как определяхте местонахождението ѝ?

– Атина ми беше изтъкала златна паяжина. Ако ахатовият паяк на нея се отклоняваше от центъра, значи отклонил се бях и аз. Това ставаше, когато изкривявах пътя, за да видя нещо по-отблизо. Щом вземех вярната посока, паякът изпълзяваше в средата. Когато достигнех Мойра, паякът щеше да запее благозвучен пеан. И ето, паякът запя, а пред мен нямаше никаква Мойра. Имаше само облаци прах, през които прозираше едно самотно слънце. А паякът пееше пеан и аз помислих, че след като боговете понякога са невидими, то не е изключено да се реят из тези облаци и изхвърлих тръбата през предназначения за това отверстие. Но никой не я пое и тя последва яйцето като изоставено кученце. След като се повъртях и се наслушах на паешкото пеене, реших да се връщам. Обърнах кораба към Земята, паякът млъкна и зае мястото си в центъра. А тръбата ме следваше и затова си я прибрах. – (Тръбата отпосле създаде голяма работа на учените). – Явно боговете бяха напуснали Мойра и я бяха разрушили.

– А как виждахте всичко това, за което разказвате? Вашето „яйце“ е непрозрачно.

– Във вълшебния кристал на Атина. Трябва да разгледате добре яйцето. Кристалът е свързан чрез тънък лъч с

повърхността. Лъчът вижда, кристалът уголемява.

– Не страдахте ли от скука по дългия път?

– Какво е това „скука“?

На въпроса дадох друга модификация:

– Какво правехте в космическия кораб?

– Разглеждах звездите, а когато нямаше такива наблизо, спях. За един безсмъртен не е нищо да проспие 50-60 години и да се събуди без главоболие.

– С какво се хранихте из пътя, мистър Одисей?

– С нектар и амброзия.

– Храна за две хиляди години? Къде беше струпана?

– В яйцето. Вижте, там има два сребърни съда. Май че е останало малко амброзия в единия.

(На химиците се отвори допълнителна работа.)

– А как живеехте с такова нищожно количество храна?

– Когато боговете нахранят някой смъртен с нектар и амброзия, той става безсмъртен и не огладнява със столетия. На мен ми се случи да ям не повече от седем-осем пъти...

– И вие сега сте безсмъртен?

– За съжаление, истински безсмъртия няма. Всичко е относително. Щом даже боговете се бояха от края си, то значи, че

безсмъртието е всъщност една дължина на живота, необхватна за краткотрайните човешки умове. Ако някой живее седем хиляди години, то той ще се стори безсмъртен на този, който живее седемдесет години.

– Мистър Одисей, ние отлагахме, но, след като се уверихме в безмерната ви схватливост, време е да ви кажем, че вашите богове са мъртви.

– Подозирах го. Но се преструвах, за да не ги обидя, ако случайно са живи. Жалко за Атина. За Гръмовежеца не жаля, но Атина беше най-умното и красиво същество, обитавало Земята.

– Вие твърдите, че наистина боговете са съществували?

– Ха! Та нали съм ги виждал! Или мислите, че сам бих могъл да си построя димящо яйце и да полетя за собствено удоволствие!

– А защо някой от боговете не тръгна към Мойра?

– Бяха твърде тежки и едри. За тях би било нужно огромно яйце и много повече дим, а боговете вече бяха изгубили част от силата си и не можеха да го сътворят. И по какъв начин ли е настъпил краят им? Дали ги е споходила старост, раздор или се е родил по-силният от Зевс и го е свалил? Кой сега царува на Олимп?

Последва смях. Казаха му, че богове въобще няма. Това страшно развесели Одисей:

– Ха-ха-ха! Значи боговете се самоизтребиха, а хората останаха! Тъй им се пада! Бяха дошли кой знае откъде, играеха си с нас като с оловни фигурки, разпореждаха се със Земята, като че ли е тяхна! Боговете измряха, а Одисей остана! Струваше си да блуждая две хиляди години, за да науча това.

Опитаха се да му обяснят, че боговете изобщо не са съществували. Одисей се нацупи:

– Да не се надлъгваме! Богове имаше. Боговете се погубиха благодарение на своите разногласия. И по-добре! – И изведнъж, разтревожен, Одисей запита: – А вие, вие хората, които сега сте могъщи като богове, вие съгласни ли сте? Искан да кажа – живеете ли в съгласие?

Съобщено му бе, че за съжаление, хората не живеят чак до там в съгласие.

Одисей помръкна:

– А аз мислех, че като нямате богове, сте поумнели. Та вие можете да се самоизтребите, както се изтребиха боговете!

Увериха го, че поне засега тая опасност е ограничена и го попитаха какво желае да прави, след като свърши карантинния му

период и след като разкаже всичко което знае, на учените.

– Аз съм цар на Итака. Ще си царувам.

Обясниха му деликатно, че това не е съвсем възможно.

– Е, не държа чак толкова да съм цар, щом не може – отвърна Одисей. – Аз разговарях

със сянката на Ахил и той ми призна, че е по-добре да си орач на земята, отколкото над мъртви да властвуваш скръбно. Ще попътувам из вашия свят, а после ще се върне при моята вярна Пенелопа!... Какво повече е нужно на Одисей?

[«](#)